

Босанско-Херцеговачки

ИСТОЧНИК.

Власник:

А. Е. М. Консисторија Дабро-босанска

Уредник:

СТ. Н. ДАВИДОВИЋ,

протојереј.

СЕПТЕМБАР. 1896.

СВЕСКА IX.

ГОДИНА X.

Штампарија Спиндлера и Лешнера, у Сарајеву.
1896.

С А Д Р Ж А Ј:

1. Окружница.
2. О нравственим својствима пастира.
3. Религиозно-морални листићи.
4. Часови побожног размишљања.
5. Проповијед о животном хљебу.
6. Пречасном господину Крнети на његову [расправу „Зашто пропада религија и морал у нашем народу.“
7. Св. Теодосије Углицки, архиепископ черноговски.
8. Поука у недљу седамнајесту по духовима.
9. Посланица Св. вел. Василију Григорију Богослову.
10. Проповијед парохијанима.
11. Равнодушност Хришћана према вечном животу.
12. Српске старине (свршетак).
13. Света Недеља у народним устима.
14. О старој цркви у граду Соколу.
15. Посвета милој српској омладини.
16. Зачеће пресв. Богородице.
17. Број човјечанства по вјерама с особитим обзиром на хришћанство.
18. Разно.
19. Књижевне вијести.
20. Читуле.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Свеска IX.

Сарајево, септембра 1896.

Год. X.

Власник: АЕМ. Консистоорија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј.

Српско-православна АЕМ. Консистоорија добро-босанска.

Број 1827.

О к р у ж н и ц а

свему православном пречасном свештенству српске цркве у епархији добро-босанској.

На основу окружнице од 23. марта 1895. број 801. (види лист „Б.-Х. Источник“ од мј. априла 1895. год. свеска IV., стр. 121—122) и према поднешеним ово-годишњим исказима од стране појединих протопрезвитера и надзиратеља, у којима се — у смислу горње окружнице — изјаснише; ова духовна власт увјерила се је: да свештенство само, својим заузимањем није могло успјети код својих парохијана у селима и варошицама, да своја гробља оградe, но шта више и поред енергичног настојања парохијалног свештенства, на жалост, још до данас многа православна гробља стоје неуређена и без икакве оградe запуштена тако, да свак преко њих прелази, да се виде гробови изривени, споменици лежећи и крстови изломљени и у корову зарасли.

Ушљед тога АЕМ. Консистоорија била је принуђена и на Високу земаљску владу обратила се је својом преставком и молбом 11. јула о. г. број 1428. за посредовање и сходно одређење, т. ј. да и политичне власти обзнане и народу наредe, да своја гробља оградe, дрвећем засади и уреди, а тиме да притеку у помоћ и свештенству, како би се горња окружница у потпуној тачности у дјело привела.

Висока земаљска Влада за Босну у Херцеговину, захтјеву консистоорије на њезину преставку, благоизвољела је удовољити и изаћи на сусрет велецијењеним отписом 17./29. августа 1896. год. број 99.206. I. шљедећега садржаја: „да је Она (висока влада) пошчињеним својим областима уједно наредила, да парохијалним уредима у случају, ако би исти (т. ј. свештеници)

зладе ограђивања православних гробаља ин-тервенцију (посредовање) зашражили, помоћ пруже, и да црквеним општинама у те сврхе бесплатну јашују дозначе;“ о чему се пречасном свештенству до знања ставља с том препоруком: да се све парохијално свештенство у смислу поменутог овог отписа високе земаљске владе, а на основу горње окружнице, без икаквог изговора одма заузме и у својим парохијама сва старинска и нова православна гробаља да

народ огради, коров очисти, воћкама за-сади, и у сваком погледу уреди.

Преко надлежних протопрезитера и надзиратеља, дужност је свештенства да поднесе својој духовној власти тачан исказ у најкраћем року, у смислу онијех пет тачака поменуте окружнице.

Из консисторијалне сједнице,

у Сарајеву, 30. августа 1896.

Привр. администратор епархије добро-босанске,
консисторијални архимандрит:

Ђ. Магарашевић.

II. О наравственим својствима пастира.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић, свештеник у Митровици.

(Наставак.)

5. О наравственом васпитању пастира.

Врло много из тога, што улива уважење к имену пастира, давајући му ореол светости, припадаје пре служби, него човеку, но карактер је нешто суштаствено лично, припадајући самоме суштаству човека, пошто се карактер добија слободним вежбањем у подчињавању воље наравственом закону, који управља човеком. Карактером се зове стално и непроменљиво расположење, духа, који је васпитан у високим начелима хришћанске части и дужности. Он је откривење унутарњег духа, растење личнога начела, заштићен свим могућим спољашњим средствима и слободним радом човека. Једно полагање руку епископских, једно ступање у пастирску службу не чине још пастира савршеним и потпуно спремним ка делу: истинито се пастирски карактер добија дугим, постепеним процесом развијања и усавршавања и плод је свакидањих вежбања мисли и воље у обвезном правцу.

Показаћемо нека од ових основних начела васпитања, која учествују у изображењу истинитога и достојнога пастирскога карактера.

а.) *Изображење навика к доброј делатности.*

Кад човјек, стекавши религиозно познање, не чини од њега практичку употребу ради својега напредовања у побожности и ради помоћи добру својих ближњих, то он закопава у земљу свој талант. „Обучавај се у побожности“ гласи апостолека заповест, и ап. Павле спаја захтевање

тога стојетва од служитеља религије са заповедањем: „учини дело јеванђелиста“, — васпитај у себи делотворну побожност, која, имајући свој основ у дубокој вери, у то исто време била би тако здрава и јака, да би могла против стати свима ударцима и притисцима живота. Непрактички карактер проповеди често произлази из тога, што је побожност, која одушевљава проповедника, — чисто схоластичкога рода и не обраћа се к срцима људи, као начелу општем и природном. Оно не обраћа пажњу к ономе, што јесте, него свагда има пред собом оно, што мора бити; оно не узима у пажњу страшне умрлости и грешности човјечјега срца, и с тога се не помаља из своје душевне затворености ради изучавања опширне књиге човјештва, ради познавања са разликошћу човјечјих карактера. Оно има посла са абстрактним метафизичким човеком, а не са живим бићем, које има своје личне особености, своје потребе и недостатке, — са појмом човека, а не са неким трговцем у парохији, може бити шта више банкротом; са обућарем тога села, човеком трудољубивим и добрим оцем породице; са земљодјелцем, добрим радеником, но који има слабост да пропије своју зараду и тиме породицу своју присиљава на потребе и лишавана, које је лако могао избећи и т. слич. Да може обављати то лично дело са појединим живим душама, ради тога се од стране пастира захтева много труда и свеснога обра-

ћања извору сваке силе; овде се захтева пробуђење хришћанскога смисла, који поставља ствари у њихове истините одношаје и који ученост цени мање, него ли „κρῶς, σπῆκσις, ἰσχυρίαν, ἀνδρείαν“ и која тежи ка благу човјештва. Карактер у ширем, смислу те речи, јесте добро васпитана воља. То је ἡ ἀρετή. Новог завета, наравствена сила и мужаство, које чине пастира способним „да трпи зло као добар војник Исуса Христа,“ слично ономе као што је таква ἀρετή древних грка била сила телесна, мужаство физичко. Пастир — мора се признати — већма је, него који год други, изложен искушењу да постане лицемером, да падне у некорисну сентимосталност или лажну црквеност, полагајући сво дело побожности у испуњавању незнатних, малих прописивања црквенога устава, у опште у спољашњим формама и обредима. По томе, њему је особито неопходно бринути се о томе, да може сачувати у потпуној сили своју добру вољу, своје наравствено мужаство; њему особито ваља да се стара сјединити ка својој вери и врлину (virtus), ту покретну силу, која даје могућност вери оживотворити своја висока и добра надахнућа, која концентрише све духовне силе на достижењу једне више цели. Таковим начином, пастир је више него човек речи; он је дужан бити светим и слободним не на једној само катедри. Како често бива, да који држи себе руководитељем других у врлини, корисним радеником на њиви Христовој, у оно време како он на делу само говори или замишља о тој работи! Човек, који често проповеда, врло је склоњен мислити, да је говор дело, да су речи поступци. Истина, кадшто речи и могу имати значење поступакá, но још чешће оне се јављају жалосном одменом добре практичке делатности; и размишљати велике мисли у згодној за то прилици далеко није то, што је свршити дела милосрђа и добротворности са истинито Христовим духом пожртвовања самога себе.

б.) *Васпитање начела самоодрицања.* Ап. Павле често говори о неопходности за пастира својства σωφροσύνη. Реч ову тешко је тачно превести и ова садржи у себи мисао о оној душевној и наравственој целини и темељитости, која је последица сталнога господарења над собом и пониче из истините равнотеже духа; то својство не допушта ни једној способности, ни једној

жељи да узме превагу над другима и да показује над њима недопадљиви му утецај и, сврх свега тога, оно предпоставља у човеку победу над чулностима. Ап. Павле говори о себи: „Морим тјело своје и трудим да како сам другима проповедајући избачен не будем“ (1. Кор. IX, 27). Тјело и дух једнако теже да господаре над природом човека; једно од тих начела мора бити подчињено другоме; и шта више после овога, како дух надјача, неопходно је стално стражарање, да задржи достигнуто победом.

Једино спасење од свега што вуче ка злу, то је уздржавати се од подужења злих дела. Наравствена је чистоћа амајлија пастира, помоћу које он пролази између мноштво зала и искушења, „она ништа не налази у њему“. Цјеломудрије је услов мужаствене силе и тако што неопходно је за пастира, као што је скромност за жене. Шта више умишљено нарушење те наравствене чистоће, прљавштина уображења, чини пастира недостојним својега сана. Св. Златоуст у свом делу „О свештенству“ особито настоји на неопходности наравствене чистоће за пастира, показујући на важност његове службе, која је виша шта више од службе анђелске. Како велика треба да буде пажљивост ради очувања те чистоте духа, могуће је видети из примера некојих достојних пастира, који, на пр., шта више избегаваху читања оних књига, садржина којих може оскврнути мисао. Свакако, таква пажљивост може показивати на сазнање слабости, но у то исто време даје појам о изванредном духовном стражарењу над собом тим достојним служитељима Христовим. Шта више код мухамеданаца позната је пословица, да, када се човек свим својим силама стара угодити Богу и већ више не тражи ни у чем задовољство за себе самога, да је то јавни знак, да је такав човек достигао своју зрелост.

Из реченаго о самоодрицању, ипак не следеће закључивати, да се тело мора оставити у немару или шта више у презрењу, јер већи део душевне дјелатности, а такођер и склоности, осећаја и расположења духа тесно су везане с телесном природом, и по овоме неопходно је брижљиво односити се ка добром стању тела. Истина, оно се мора забављати у подчињењу духа, но у то исто време забављати се здравим, таким, пригодним да буде оруђем духа; не следеће испрпити крајњим аскетизмом, баш као и

ослабити га неумореним радом. Здраво стање тела ишта више спољашњи израз тога стања, баш као светао бодри правац духа, у његовим јаким и прекрасним спољашњим откривењима, јесу на равствене силе, које имају веће значење у пастирском делу. Јака нервна побуда, тиранија духа над телом, која карактерише живот строгих аскета, јесте, без сумње, један од узрока мрачнога њиховога правца и превременитог њиховог краја.

Начело самоодрицања је основ сваке хришћанске врлине и силе. Кад паства јасно види, да у њиховом пастиру станује дух, који може и жели жртвовати се свима, шта више самим животом ради Јеванђеља, ма да и неби било узрока к таквом самоодрицању, изузимајући вежбања у свакидањем ношењу крста, које је Спаситељ заповедио Својим посљедоватељима, то ће се он учинити за њих јаком наравственом заштитом, јер, ко се одриче своје сопствене воље и преда се вољи Божјој, тај је нашао вечни извор силе. Ма какво најнезнатније самопожртвовање са стране пастира стећиће му веће уважање међу паством, и овде може бити само једна опасност — понављати дјеловање ради стечене кроз њега похвале и власти.

с.) *Васпишање сталности карактера.* Под тим својством разумева се не ограниченост или угњетавање природне слободе човека, које производи вештачку строгост, него само обуздавање лажних и прешних побуда, друкчије говорећи — навику чинити већма по строго замишљеним начелима, него по непосредној побуди. Сталност духа, који не губи лако своју равнотежу, контрола над чувствима без неприроднога угушавања њиховог, спокојство и непоколебимост карактера, неосетљивога према увредним побуздама и неутученога зарад малих увреда и ништавних ожалашћења, — све те црте, без сумње, састављају део апостолске представе о „важности“ или озбиљности пастирској. Сваки служитељ Христов дужан је владати у извесном степену оном сталношћу духа, за коју је Симон добио од Господа назив Петра, — сваки је дужан имати ону спокојну силу, на коју би се други могли ослонити. Пастиру ваља старати се да буде једним и истим у свако време, јер онај, који је постављен управљати Црквом Божјом, дужан је у почетку научити се управљати самим собом. Њему не приличи често да мења

планове својих радова и производити покушаје на својим парохијанима, сад приступајући к делу са жаром и маром, а сутра га остављајући; у његовом раду мора бити мирна једноликост, правилно постојанство. Само такав начин рада осигураће пастиру поверење и принудиће паству осећати, да је он управо такав руководитељ, на којег се је могуће ослонити и поуздати.

Но та пастирска важност не треба да буде вештачком важношћу. Чувство хумора или весела нарав — велико је благо за човека, које служи као заштитно средство против притиска и угњетавања пастирског живота. Весела нарав даје пастиру могућност да с лаким и веселим духом подноси смутње и горчине, које се догађају у животу. Пастир не сме бити одвише строг и самоодлучан, јер излишна строгост одвраћа људе, хладни и умањава у њима жељу да се обраћају к њему за савете и поуке. „Тако да се свјетли ваше видјело пред људима“, рекао је Спаситељ апостолима и у лицу њиховом свима пастирима; а међу тим излишна уздржљивост и затвореност производе оно, да најејачије врлине потамне и помраче се. Особито је достојна прикора притворна, показана важност, којом неки млади пастири хоће да предупреду свој узрост, трудећи се да изгледају више старима, него што су у самој ствари, и помоћу вештачког израза лица желећи јавити себи савим неприродни им вид строгости. Служитељ Христов дужан је носити на себи печат простога достојанственог лица, призваног навешћавати вечну истину и помагати спасењу људи, — печат човека, који самим својим спољашњим видом учи људе истини, дужности, мирној и непомућеној племености намера. Кад кад се догоди видети младог свештеника који се држи у друштву с притвореном важношћу, вештачком и затегнутом строгошћу — својствима који никако не приличе његовом узрасту, често при путовањима, особито на жељезницама, може се доћи у додир са свештеницима, који имају строги спољашњи вид и гледа да су усамљено од осталих путника, као да њих ништа не интересира, ништа не осећају, односећи се хладно, шта више према деци, очевидно, подражавајући лажним начином маниру, као да би приличила свештенику. Но тај лажни начин понашања, које подрива могућност свакога доброг утецаја, који би пастир потпуно законито и праведно могао показивати на дру-

штво и ван испуњавања обавезности своје службе. У осталом, сви ти недостатци несравњено су бољи од сувише велике распуштености, наметљивости, глупости, разузданости, шаљивости у понашању. Најбољи је пут избегавати те крајности — те бити потпуно природним и пона-

шати се тако, како приличи врлом човеку, који сазнаје своје достојанство и своје назначење, и не допуштати ништа излишнога, вештачкога, особито старање показати се анђелом, будући још у телу.

(Наставиће се).

Религијозно-морални листићи.

Намијењено правословној српској младежи и сваком хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

(Сршетак.)

ХI. Шта краси младост?

Шта је најљепши украс младости? *Побожности*. Она одржава срца младића у невиности, она их чува од хрђавих мисли, одгони гријех, даје мир души, а кроз то и снагу тијелу, и уважење добрих људи. Ево за што учи св. Писмо: *опомини се творца својега у младости својој* (проповј. 12. 1). А у чему се показује права побожност? У томе, да се млад човјек не само из обичаја, не, да га људи хвале, не због страха, да га старији не коре — моли, иде у цркву, и врши све хришћанске дужности, — већ налази у свему томе утјеху за своју душу, осјећа се, у срцу свом сретним, налази у молитвеном опћењу с Богом своје највеће уживање. Другим ријечима: од младих дана постаје он хришћанином не да је он присиљен на то, већ од свега срца, и тијелом и душом. У прва времена хришћанства, кад је код незнабожаца владао блуд, а код Јевреја — среброљубље, бијаше заиста дивно чудо, да они, који пријеђоше у хришћанство из незнабоштва и јеврејства, не налазаше за себе друге више насладе и среће, него што је читање св. Писма, дружене са хришћанима, и живљење по — хришћански. Сам апостол Павле пише за себе, да је он само у Ефесу три године дан и ноћ непрестано учио (Дј. 20.

31), а уз поуку је увијек ишла и молитва. Ето како су тадањи људи уживали у св. Писму, у духовној поуци, у братској љубави; они су шта више заборављали на храну и сан и сав свој посао, и не моглоше се откинути од ове духовне утјехе тако, да су у самим мукама и смрти налазили срећу. Кад осудише св. Поликарпа, Еп. Смирскога на гломачу, и хтједоше му свезати руке, он им рече: „зашто то, пријатељи моји? Онај, који ме је удостојио среће да умрем за њега, — Он ће ми дати и толико снаге, да ћу ја с великом радошћу узаћи на гломачу!“ — И он изу своју обућу, попе се на гломачу, и гледаше радосно, како му пламен прождираще ноге до кољена... Данас нас не муче за вјеру, не муче на гломачама, али се и сад често нађе доста којекаквих запрека, које сметају вршењу хришћанских дужности. И како је лијепо видјети, кад наша дјечица, ма како да је непогодно вријеме, мраз, снијег или мећава, лијепо у реду иду из своје школе у цркву, тамо се Богу моле и поју црквене пјесме својим анђелским гласићем, а неки се опет облаче у стихире и тако увеличавају богослужење. У цркву их вуче благодатна утјеха, која их чека на божанственој литургији, код слушања св. Јеванђеља и појања црквених пјесама, — а

то је највећа наслада! И како је лијепо, кад они то чине без икаква присиљавања, кад их нико не нагони, већ сама од добре воље стоје у хладној цркви, осјећајући у срцу свом праву срећу — блаженство.

Шта још краси младост? *Тежња за науком.* Младићи су дужни у младим годинама стјецати себи нужно по живот знање. У стјецању знања морају бити незаситљиви и неуморни. Гдје год им се прилика пружи да науче што корисна, нека иду тамо, јер је наука таково благо, које не сагоријева у огњу и не тоне у води, које нити тат краде нити мољцац подгриза. Наука узвисује човјека у очима добрих људи, она му даје земаљска блага, она га води к вјечноме спасењу. Читамо у јеванђељу св. Луке: *И Исус напредоваше у премудрости и у расту и у милости код Бога и код људи* (2, 52). Тако је дужан и сваки младић да учи и учи; Исус Христос већ у 12. години, сјеђаше у храму Јерусалимском међу најученијим законцима, задавао им питања, одговарао им на питања, да су се они дивили његову знању св. Писма. Ево примјера нашим младићима — да прилежно полазе св. цркву, да иду за пијевницу и поју црквене пјесме, читају апостол и то не само устима него и умом и срцем, а што не разумију, нека питају онога, ко је старији и искуснији, и да сваки дан напредују у мудрости. Осим наука духовних, има и других корисних наука, — све их треба да уче, и ништа, што је корисно да не упуштају.

Шта је трећи украс младости? *Поштење и добра навика.* Треба ли што рећи или учинити, нека младић најприје промисли, је ли добро, је ли паметно што ће рећи или учинити, да се касније не стиди, кад за то дознаду други. Најбоље је, да младић постави себи за правило једном за свагда: да нигда не употреби

нечисте и гадне ријечи, нека се једном за свагда с њима раскрсти, па нека и не гледа на оне глупе људе, који их употребљују. Ријечи наше треба да су чисте, јер ми носимо на себи најчистије име Господа Исуса Христа, име онога, који се није нигда љутио, него се још молио и за оне, који су га распели. Он је и нас учио: *сваки, који рекне браћу својему: рака, би ће крив скупиштини; а ко рече: будало! биће крив паклу огњеном* (Мат 5, 22).

Најљепше је, да не зна никаквих гадних ријечи, а кад не може да рекне добре ријечи, — боље је да ћути. Једнога учењака запиташе: како то да је он, у дјетињству био врло кржљав и слаб, ипак доживио дубоку старост? Он је одговорио: „од дјетињства нијесам никада имао ни једнога непријатеља а то зато, што нигда никога нисам осуђивао, до ли себе сама: себи сам увијек био најстрожији судија. Ја нијесам никада никоме рекао пусте ријечи, и за то су ме сви вољели, и ја сам имао много другова, а непријатеља ни једнога; моја је душа била увијек спокојна, а то је благотворно дјеловало и на тијело“. Други, врло искусни човјек, говораше: С малих ногу привикао сам да будем према свима учтив. Може бити да ко није тога заслужио, но то мени није шкодило, за то су ме сви вољели и помагали ме у нужди“. Код поштена младића нека буду чисте и добре његове ријечи, чиста и праведна његова дјела.

Чувајте се младићи, чувајте се дјевојке, да никада из ваших уста не излети нечиста, грјешна ријеч, или осуђивање других; настојте да буде код вас све промишљено и пристojно. Свађу, препирку, тучњаву, исмијевање, непристойне пјесме, и шале нека су далеко од вас!

Што још краси младост? — *Марљивост*. — Ма што радили — себи или другому, за новце или из љубави, по заповиједи или по најму, — треба све радити усрдно, и не губити ни дана ни часа узалуд. А догађа се и овако: кад човјек ради себи — онда ради здушно, (? ур.) брзо и добро, а кад ради другому — без надзора, не ће да ради, стоји без посла. Но ви младићи и дјевојке, стидите се да тако радите. Радите ви ма за кога — свеједно је — радите поштено, и тај рад донијеће вам поштење. Будите марљиви, па ће и вама бити добро, — свако ће цијенити ваш труд по достојанству.

XII.

Клеветати (опадати) ближњега ужасно је дјело.

Не свједочи лажно на ближњега.
(девета заповијед).

Знате ли, браћо моја, шта значи ријеч *ђаво*? То је ријеч грчка, а српски значи: *клеветашник*. И тако, ријечи: *клеветашник* и *ђаво* значе једно и исто. Клевета — дјело је ђаволско и „ко љуби клевету, вели св. Златоусти, тај служи ђаволу.“ Ђаво је — клеветник; он је још пред првим људима, док су у рају живјели клеветао Господа Бога — не ћете ви умријети, говораше он првој жени, напротив: зна Бог, да би се отвориле очи ваше одмах, чим би окусили с онога дрвета, с кога вам је Бог забранио да не једете, и ви би постали као и он и знали би, шта је добро а шта зло... Клеветао је он Јова пред Господом Богом: зар Јов узалуд поштује Бога? говораше он. Клевета он и људе, једнога пред другим, добацујући лажне сумње, тумачећи све криво, сијући завист, свађу, непријатељство и раздоре међу људима. А зар не ради то исто и човјек — клеветник, настојећи да оцрни *добро име* ближњега, растурујући о њему хрђаве гласове? И

тако, добро је учинио неки старац игуман, о коме приповиједа св. Јов. Љествичник да је тај преподобни старац, кад је један брат пред њим оклеветао другога брата, одмах заповједио да се овај клеветник истјера говорећи, да не може допустити да буду у обитељи два ђавола, то јест, видљиви и невидљиви. Исто је тако поступио и пророк Давид: *ко шајно опада ближњега својега, штога изгониш* (101. 5).

Страшно је дјело, браћо моја, опадати ближњега, срамотити његово добро име, оцрњивати га. Страшни гњев Божији чека клеветника у будућем животу; али суд Божији сустиже га каткад још овдје на земљи. *Лажан свједок не ће остати без кара*, вели св. писмо, *и ко говори лаж, не ће уићећи* (Приче 19. 5). И ево, што је достојно пажње: клевета је — дјело ђаволско па за то ми чекамо у животима светих, да се клеветник понајвише казни бјесноћом: бјес улази у клеветника, као у свој сасуд, и мучи га, као свога слугу. Ево, на примјер, приповијетке из живота св. Григорија Неокесаријскога: у својој младости учио се у чувеној тада школи Александријској, и одликовао се од свију својих судругова необичном скромношћу и чистоћом тјелесном. Због његове побожности вољели су га и поштовали не само наставници него и грађани. Али његово добро владање није било по ћуди његовим раскалашеним друговима. Они намислише да осрамоте његово поштено име у очима грађана, и потплатише једну распуштену женску да осрамоти невина младића. И гле, једанпут, кад је Григорије стајао и разговарао се са честитим својим наставницима, та женска приближи се к њему и јавно тражи од њега да му плати за гријех, који да је тобож' Григорије с њом учинио... Њезина безобразност збуни све; једни и повјероваше

www.клевети, други, познавајући непорочни живот Григоријев, стадоше с негодовањем тјерати безобразницу. Но она стаде још јаче викати, тражећи новце. Можемо си преставити, што је претрпио невини младић, у таком положају! Од стида обори он очи, и као невина дјевојка само порумени, и не рече ни ријечи! Најпослије окрену се он к једном свом пријатељу и рече му: „подај јој, молим те, колико тражи, да што прије оде и да нас остави у миру.“ Овај плати и — што клеветница прими у руке новце, одмах уђе у њу бијес и она се српошта на земљу, стаде страшно викати, шкргуташе зубима, бацајући пјену тако, да се сви пренеразише, гледајући несретницу . . . А бијес је мучаше дотле, год се св. Григорије није помолио за њу: тек је онда пусти бијес. Има таквих примјера у животима светих. Тако строго казни суд божији клевету још овога живота. И праведан је суд Божији. Колико има поштених и добрих трудбеника, колико светих људи, које је клевета оцрнила? Но шта ја рекох — *свештих*? Зар се није она дотакла најсветијега међу светима — самога спаситеља нашега, — зар нису и њега, јединога безгрјешнога, називали — пријатељем митара и свију грјешника, — зар нису говорили о њему, да он изгони бјесове силом кнеза бјесовскога, да је он — богохулник, противник кесарев и друго што-шта? Кад је већ злоба људска могла да оклевета онога, који је могао у очи клеветницима отворено рећи: *ко да ме изобличи ради грјеха?* — То шта могу очекивати од тога људи, били они и свети, па ипак људи, ипак немоћни створови, као што је речено: *ако и седам пушта падне праведник, ошт усшане?!* (приче 24. 16.). И један сам Бог зна, колико биједе невинне поднесе људи добри и поштени, само за то, што какав-

год завидљивац, раструби о њима хрђаве гласове. — Но и невини страдалници имају утјеху: то је свједочба њихове савјести о томе, да су они невини у грјеху, који им се приписује. А какво задовољство налази клеветник у томе, што срамоти и каља добро име ближњега? — То ти је питање! Та ако и има у клеветању ближњега, какво задовољство таково није никакво човјечански: то је проста — сатанска наслада, јер само се сатана, ђаво, отац сваке лажи и клевете, може тјешити несрећом и срамотом људском! . . .

И хвала Богу: тако гадних клеветника, с тако неваљалим срцем, нема много међу људима, но знате ли, браћо моја, да се по тумачењу св. отаца под клеветом разумије не само јавна лаж и безобразлук, који се баца на недужнога ближњега, него и то, кад се разлашују и разносе његове слабости и пороци, суде и осуђују га из зависти, злобе, или просто што су тако научени, да зло суде и осуђују? А колико сплетака и разних гласова настане од те клетве? Човјек — клеветник раван је човјеку, који је заражен колером. „Човјек, заражен колером, окужује онога, ко слуша клевету, Од заражена човјека прелази колера на другога, од другога на трећега и тако на све људе, ако се не чувају: тако и од клеветника чује један клевету и каже је другоме, други трећему, трећи четвртоме, и тако сви чују и окужују се клеветом.

И тако, хришћанине брате, видиш ли, како је велико зло клевета, премда се данашњи хришћани ничим тако не тјеше и не наслађују, као клеветом; јер о чему се највише разговарају, него о овом или оном биједом грјешнику? Клеветник шкоди и ономе, кога опада: јер га језиком својим посијеца горе него оштрим мачем. Шкоди и себи: јер тешко грјешни.

Шкоди и онима, који слушају његову клевету : јер им пружа прилику да и они опадају и осуђују, те и њих тако приводе на оно безаконно дјело, у коме се сам налази. О необуздани језиче! колко ти зла дајеш свијету! као што вјетар разноси пожар по цијелом граду или селу, тако необуздани језик разноси свако зло по цијелом свијету. Зна ли један клеветник, знаду сви, један је рекао, сви говоре. Језик је мали уд, али много зла чини: он је ограђен двоструком оградом, зубима и усницама, али се врло вјешто опружује и клепеће.

Хришћанине! чувај се клеветника,

као човјека окужена, да се и сам не окужиш и не погинеш. Немој ни сам да испитујеш људске гријехе, да осуђујеш и опадаш ближњег свог. Испитуј и сазнавај своје гријехе и чисти их правим кајањем и вјером. То је хришћанско дјело, на које си ти позван.“ — Исус син Сирахов говори: *измјери ријечи своје и метни ограду на уста своја* А ако ниси у стању сам то учинити, то моли за то Господа, као што је и Давид молио: *постави, Госноде, стражу код језика мојега, чувај врата уста мојих* (Пс. 141. 3). *Сачувај ме од клевете људске* — не само за то, да ме људи не опадају, него да и ја не опадам друге.

Часови побожног размишљања.

Покушаји Том. А. Братића, парох.-капелана.

Ту дакле нема никакве разумности, нити напријед смишљеног плана, него се све ради инспективно. Када би код животиња било „разума“, јамачно би њихове радње биле савршеније или несавршеније: челине ћелијце не би имале једнак облик у свих чела на свијету; или не би ни неке птице градиле са свим једнака гнијезда, него би се владале по своме разуму и измишљале нове комбинације. Али тих комбинација нема, те је то јасно да животиње немају „разума“, него је сва њихова радња инстинктивна. — Овако дивни ред у цијелој васиони, по коме се све правилно креће и обдржава, навело је и познатога филозофа Спинозу да призна, да је сва васељена испуњена једном еминентном супстанциом, једним духом — Богом.

Ни дарвинизам није на чисто са „инстинктом“ и инстинктивним радњама код човјека и код животиња. Једни мисле да се, признањем инстинктивне радње код животиња, искључују све душевне спо-

собности, па за то те радње одбацују као да оне не постоје¹⁾; други би их опет признали, али само изнимно, а трећи у свакој радњи и човјека и животиње види инстинкт. Међу ове посљедње долази и оснивалац дарвинизма-Дарвин. Он налази да сваки човјек и животиња има инстинктивне осјећаје према самом себи, и онда према друштву у коме живи.²⁾ Доказе за то своје мишљене, налази он у карактерним цртама појединих племена и немислећи, да са тиме долази у контраст са самим собом и да племенске особине погрјешно назива инстинктивним осјећајима.

Инстинктивни осјећаји не стоје ни у каквој вези са радњом мозга, или за њих није потребан разум, а дарвинизам вели, да само покрет, може произвести покрет, или још јасније: свака је мисао рефлектовани покрет у нашем мозгу, усљед свију прошлих и садашњих упечатака.“ Ова

¹⁾ К. Кунис: Човек и животиња I. стр. 26.

²⁾ Ch. Darwin: Die Abstammung des Menschen књ. I. стр. 68.

је теорија позната у науци, као „теорија рефлекса“, и дарвинисте се на њу у свакој прилици позивљу. Она, као што се види, искључује инстинктивне осјећаје, а Дарвин те осјећаје налази и онђе, гдје их нема!

Сада је друго питање: јесу ли инстинктивни осјећаји, оне особине које Дарвин налази код појединих племена?

О животињама ми нећемо ни говорити, јер смо напријед доказали да је свака њихова радња инстинктивна, особито у колико се те радње тичу подмирења својих потреба, него ћемо се само осврнути на човјека.

Разни народи, имају разне особине, које их карактеришу као народ, а по једина опет племена у народу имају своје особине, које их карактеришу као засебно племе. Те су особине врло различне, па су често пута дотичноме народу или племену тако укорјењене, да их је врло тешко из тога народа избацити, и то би по Дарвину били друштвени инстинкти, који су „главни импулси радњи за опште добро“³⁾. Наравно да се овђе мисли, опште добро онога племена, у коме су ти инстинкти.

На тај начин Дарвин тумачи, племенске ратове дивљака; наклоност појединих људи, да убијају људе; крвне освете и друге појаве.

Могло би се мислити да је Дарвин упао у ту погрјешку нехотице, што је племенске особине уброио у инстинкте, али није то, него је то он хотимично учинио, да би са тиме негирао човјеку: разум, слободну вољу и савјест, као судију човјечије радње и тиме га понизио баш до животиње, јер су то особине, које и по св. Писму одликују човјека од живо-

тиња. — Оборити ову Дарвинову теорију није тешко, јер је позната ствар да је сваки човјечији рад скопчан са разумом и да је он у стању помоћу савјести пресудити, шта ваља, шта ли не; а слободном вољом одредити свој пристанак на једно. То нам посвједочавају и научењаци свјетског гласа, као Цицерон и познати енглески културни историк Бокл у своме дјелу: „Историја енглеске цивилизације“. У свјетској повјести има толика примјера да су поједини владари умрли од мучења савјести за своја неваљала дјела. Није ли и Карло IX. умро од мучења савјести, што је поклао невине Хугеноте 1272. г.⁴⁾ премда је његово дјело било, баш по друштвеном инстинкту — како вели Дарвин. У обичном животу за то има врло много примјера, јер колико њих дође у лудницу, што их њихова савјест мори, за какво неваљало дјело, а колико ли их дође пред суд, после толико година, и пријави свој злочин, јер га савјест на то наћера. — Све су то непобитни докази да човјек има савјест, која му је доиста од самога Бога, да по њој пресуђује своја дјела, и да је та савјест у једно и најстрожији судија, који често потпише и смртну пресуду. Као логична посљедица овога сљедује, да се закон моралности не може усавршити, јер је напријед означено, шта је морално и шта ли не, и то човјек зна по своме разуму. Да је ово фактум, свједочи нам још и то, што луде и тако звани: микроцефали — људи које је Бог лишио разума, немају појма о томе, шта је морално, шта ли не.

Племенске особине и својства појединих људи, да чине оно што је неморално и неваљало, а опет мисли, да је то морално и добро; које наводи Дарвин као доказ своме мишљењу, даје се расту-

³⁾ Ibidem стр. 60.

⁴⁾ Dr. I. Hoić: Obća povjestnica, стр. 203.

мачити тиме, што су те особине људи добили навиком.

Када се дијете у дивљака роди, оно вазда гледа, како његови старији доносе оглавине од својих непријатеља, па се и оно привикне томе, те тежи да и оно постане тако. Али увјек и за то касапљење људи код дивљака, мора предходити нешто као узрок, што оправдава дјело, и кад не би било тога, што оправдава дјело, не би ни дошло до касапљења. Дерање непријатељских глава, крвна освета и друге неваљале навике, што их нека племена сматрају за моралне, јесу само племенски обичаји дотичних племена, које цивилизација врло лако уништи, а када би они били инстинкти, никада се не би могли уништити, без уништења свега дотичног народа или племена. Покушајмо одвратити кртицу, да не рови испод земље или мачку, да не хвата миша, па ћемо

се увјерити, да је то немогуће и то апсолутно. Сада можемо слободно закључити да су Дарвинова начела само хипотезе, подкријењење са изврнутим и неистинитим доказима, јер: „у име истине ја морам признати, да природна наука, о постању човјека, још ништа незна, и у име те истине слободно могу тврдити: да наш праотац није ни горила, ни орангутан, ни шипанза (? ур.) у опште ни једна животиња ни једне врсте“ — рекао је Декарфож, који се исто тако занимао историјом еволуције човјека.

Дарвинизам је дакле: проста научна заблуда, коју заступају само мрачници и непријатељи истине и данашњег поретка у свијету, који би ради били, цијело човјечанство скинути са оне висине, на коју га је Бог подигао, а спустити га у животињску ништавост, да се угуши у каосу неморала и неправде.

Проповијед о животном хљебу.

С њемачког превео Милан Поповић, правосл. богослов I. год.

Падате ли у искушење зла: Бог неће испитивати ваше снаге, него ће помоћи вашој слабости. Ходите ли успјешно неугодним путем патње и несреће; патње овог живота нијесу достојне величанства, које ће се некоч на вама очевидно показати. Не страшите се, да кад кудне час, да свој живот метете на жртву из љубави наспрам добра: **Н** иже аще погъжитъ дѣшѣ свою мене ради, обратитъ ю. Кол во польза человекъ аще миръ весь обратитъ дѣшѣ же свою отщититъ, на тај начин хришћанство јача и узвисује наше снаге к свему, што је добро а успаљује нашу чежњу тек што почне да се гаси, и нашем духу помаже да се све више савршава.

. Али, пошто му је успјело, радује се и осјећа далеко веће блаженство, него што му икакво земаљско уживање донијети може. Ну много веће задовољство осјећа хришћанин, ако примјети, да га религија помирује с његовом савјести

и љубазнији бива наспрам својих ближњих и божанству сличнији.

Блажени алчѣщии и жаждѣщии правды, какъ тии насытатса. Наравно почетник не ужива ово блаженство у највећој мјери — ипак осјећа у себи неко блажено задовољство, јер је свестан свога одређења, те с највећом побожношћу настоји, да га постигне.

Сваки корак у познавању истине расвјетљује његов ум, свака побједа, коју одржи над неплеменитом наклоности, и свако добро дјело чисто га развеселава: И колико се више његово срце шири неплеменито и наклоности према човјечанству, толико је обилнији извор блудних (раскошних) осјећаја, који му се открива. Љубав чисто човјечанска љубав, која душу испуњава у којој дух Исусов пребива, сама је по себи већ блаженство, излив божанства божијег. Јесили једноч ову љубав осјећао у својим грудима и упражњавао је цијелог живота, можеш знати,

шта значи: хранити у себи обличје Божије. И ако се побожни од човјека, кога гледа, уздигне оцу небеском, кога не види, ако се сматра у сродству с њиме као предмет његовог очинског старања и све, што је изван њега, као дјело Његове бесконачне мудрости, ако му се поглед отимље у бесконачно царство душа а изглед му се отвара у непознату земљу вјечности и подсјећа се на конач, који га тамо чека, једном ријечи, ако се руководимо мислима, проматрањима и осјећајима, које хришћанство у њему буди, храни и уздржава: баш онда ужива блаженство, о којем блудно мноштво људи ни појма нема.

Ето како вели у скрушеној молитви к Богу: „Радјоса ѡ Господѣ и душа веселиса а Бозѣ моємѣ; радјотса ѡ Бозѣ Спасителѣ моємѣ, то су ријечи пуне бисера; хвалити Господа кѣ пѣсмахѣ и славити има свѣтосе егѡ. Да! као што је уживање тјелесне хране скопчано са задовољством, тако је и кудикамо више уживање душевног хљеба, који нам Христос даје — Обоје су дакле слични по својим дјеловањима. И најпослије у начину, како дјеловања произвајају.

Тјелесна храна, ако има да појача и окријепи наше тијело, треба да се с нама сједини по неком чудноватом закону наше природе и тако у нас пријеђе, да постане дио нашег тјела. Тако је с Христом и његовом религијом. Кад бисмо њега само чули и утиске, које чине на нас Његова наука и Његова историја, пустили у вјетар или кад биемо код њега почастили, да задовољимо нашу радозналост и Његову науку једино да разумијемо или пак Његове ријечи само да опонашамо и схватимо као празну формалност, онда никада неби он постао за нас оно, што им бити за људе по оној присподоби, које је сам употребио и разјаснио. Но! Ако он има да дјелује на нашу душу као духовна храна, те ју јача и окрјепљује, тада мора његов дух пријећи у нас. Ми пак морамо у Његовом духу гледати светињу, слику Божанства, клањати се бесконачном као оцу и цијенити Његову доброту свугдје и на сваком мјесту. Помисао на Њега треба да сакрије у нашем срцу све ненаравствене побуде и да га испуни побожношћу. Морамо свима силама настојати, да Божију вољу испуњавамо, Његове намјере подупиремо, царство истине и добра раширујемо што боље можемо. Мора нас одушевљавати некористољубна,

искрена, добротворна љубав људска и приљубити уз свијет као позорницу вјечне доброте. Синовљим ухвањем у Бога, безусловном покорношћу Његовој мудрој вољи, пуном надом и покрај самих опасности, које нам животу пријете, треба да се уздигнемо над страхом и бригом, која нас мучи, да будемо кадри свега се одрећи и жртвовати све за наш вјечни спас.

Једном ријечи, треба да буде дух Исусов у нама, треба да се покаже у свему, што мислимо и осјећамо, одлучујемо и пропуштамо, желимо и надамо се.

У овом смислу вели Исус: Да любы еюже ма еси козлюбилѣ, кѣ ни хѣ вѣдетѣ и азѣ кѣ васѣ. А коже розга не можетѣ плода сотворити ѡ себѣ, аще не вѣдетѣ на лозѣ: тако и вы, аще во мнѣ не вѣрѣдете. Затим опет каже: А дши мою плотѣ, и пиши мою кровь, во мнѣ прекиваетѣ, и азѣ кѣ немѣ: тиме он хоће да покаже најунутрашњију везу, која је међу њим и нама, јер жели да постигнемо своје одређење преко Њега, и тако мора да нађе мјеста у нама као што се тјелесне хране сједињују с нашом природом, да постигну своју цијељ на нама.

Ето шта значе ријечи; **И азѣ есмѣ хлѣбѣ животныи.**

II.

Као што је тијелу потребна храна, тако је религија нашем духу неопходна потребна а ову потребу најсавршеније задовољава Христос. А о том смо се прије освједочили. С тога признај ти, који немаш појма о религији и поштовању наспрам Бога, да си у неприродном стању. Или је болестан твој разум или твоје срце!? Занемарено образовање разума, недостатност чувства к познавању истине, небрижност, крив појам о бићу, лажне преставе о лажном достојанству — ови су недостатци врло често главни узрок равнодушности, коју исповиједају још тако многи људи наспрам религије и хришћанства! О како криво и нејасно, како плитко и неистинито, суде још многи и баш разумни и изображени људи о Исусу и Његовој заповијести. Многи су се с Њиме толико упознали, колико им је код прве наставе усађено у памети, а то је сасвим мало. Може ли се одатле очекивати срдачно поштовање наспрам Њега? Неможе ли ово недостатно знање проузроковати хладност и равнодушност многих наспрам Њега? Ну још чешће погрешке срца бивају извором

WWW.UNIJIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

такве равнодушности. А ту игра по сриједи или дух блуда, таштина и разузданост, који врло рано крије клице племенитог мишљења у разуму човјечијем; или лакоумност; која троши вријеме у правој расијаности, насладама и незнатним пословима, те не да да ти се памет сабере, која ти је неопходно потребна, да се религиозно уздигнеш; или претеране свјетске мисли, које те заводе, да се занимаш радом и послом за благо земаљско а не осврћеш се на прилике вишег живота; или објест и високоумље, које се пење високо над мудрости и религијом, те мисли, да је сву свјетску мудрост попрпило и да не треба више заштите; или великим гријехом оптерећено срце, које одобрава што људи веле, да религија неби могла ништа друго бити него човјечији проналазак. Нијесу ли зар такве погрешке разума и срца болести и немоћи (слабости), које износе на видик жалосно стање нашег духа? Није ли сваки, који се налази у таквом стању, толико више сажаљења достојнији и невољнији, колико га је навукао сопственим гријехом? О, ко би се могао похвалити својим безвјерјем. Нека то нико не сматра здрављем и снагом душевном! Дакле човјек нема појма о невидљивом реду, док још негладни и жедни за истином, јединственошћу и спокојством, док још није дошао до бистре свијести о својој разумној природи, или душевног, што се у њему буди, докле је опет издануо, јер му је требало хране, коју нам једино вјера а нарочито Христос пружа. Сваки, који ужива ову храну умјерено сходно својој природи, на тај начин постаје мудар, јак и савршен човјек.

И ти дакле, који се градиш да религију имаш а њено утјецање не примјећаш, можеш опазити, што ти понестаје.

Религија, дух Исусов, мора у нас пријећи, ако има да нас оснажи и ојача. Заиста си био дослије заборавни слушалац слова Божијег или си ухом слушао, а срцем нијеси примио, али ти срцу не користи ништа и неодговара твоме позиву. Слушање и разумијевање религиозних истина науке Исусове исто је тако потребно, као и јело за насладу тјелесну. Ако имамо уши поворно чујмо и примимо срцу дубоке ријечи, које смо чули, јер узвишена наука неби нас могла

без добрих плодова минути; допринијело би небеску свјетлост нашем духу и добротворну ватреност нашем срцу.

Ну ови добри утици, ове свијетле варнице, ови топли осјећаји непомажу нам ништа, ако се веома опрезно не осврћемо на њих и ако се зато не постарамо, да они плодносно остану у нама.

Не велим да нијеси осјећао у сладким часовима свога живота јаку, окрепљавајући снагу јеванђелија, али која ти је вајда од тога, кад на скоро потонеш у море грјеховно, подајеш се грјешним пожудама и страстима, занемарујеш последице дуго времена обнављања својих религиозних осјећаја, својих светих предузећа, те се стога није могло у теби огледати обличје Божије. Сасвим морамо примити небески хљебац у себе и наслађајући се овом душевном храном подпомагати њезина дјеловања и ревно их сачувати од свих нападаја лакоумља, блудности и гријеха, ако ту мету желимо постићи, да рекнемо с Апостолом: **Изъ живѣ, но не живѣ азъ но живѣтъ во мнѣ Христосъ.**

Али ви, који у себи осјећате дјеловања вишег живота и учешће светог духа, те сте окусили небески дар, добру ријеч Бижију и моћи будућег свијета — славите Бога за спас, који сте постигли: јер по његовој милости јесте што сте сада! Не примате само животни хљебац који ваше тијело рани из ваше руке; него и хљеб, који долази с неба, дух вам снажи и окрјепљује. Сматрајте само великим благословом божијим, што у свијету имате своју земаљску храну, премда незнате, хоћете ли је и сутра требати; а колико ваше мора вриједити храна нашем духу, која ће вас оснажити и окрјепити, кад вам тако неможе ништа помоћи овђе на земљи!

С тога благодарите Богу, који ће вас помиловати и не пустите, да вам је ова милост девета брига!

Овај завјет обнавља вас нарочито, кад год славите успомену онога, који вам је доказао, с којим је правом могао рећи:

Изъ есмь хлѣбъ животиныи. Яминъ.

Пречасном господину Крнети на његову расправу „Зашто пропада религија и морал у нашем народу.“

Презрен од свега и свакога — материјално извргнут највећој сиротињи — одбране не имајући никакве ни од народа ни од своје власти — науком слабо уздигнут — животари јадно и кукавно, па зар је таковоме дато да буде вођа народњи и учитељ вјере љубави и побожности! „Весело срце кудјељу преде“. (Ср. пос.) Заиста смијешни захтјеви од г. Крнете и његовијех једно мишљеника.

Изгледа да је света наша вјера православна изгубила оно своје главно хришћанско обиљежје о љубави. „По том ће те се познати да сте моји ученици ако будете имали љубави међу собом“.

А гдје је наша љубав? У мјесто те љубави испуњава наше груди мржња, пакост, освета, злопамћење, оговарање, клеветање и какви још непороци! Зар није Твоја Пречасност дала јасна доказа о томе! Хотећи ствар поправити (може бити?) изишао си ти у „Српству“ да твоју браћу прикажеш свијету као хармије, отмичаре и пуне гријеха, а не као драгу ти у Христу браћу! Ја са жалашћу признајем да смо ми сами криви нашој невољи, али за то само што имамо доста таковијех као што је и Твоја Пречасност, који изван заједнице свештеничке траже другижех путова и покровитеља! Ми имамо наш службени орган, па зашто не изађе који пут у њему на сриједу, зашто нас не позва и не поучи да чујемо Твоју мудру ријеч — али то у братском тону — а не да нас ти још брукаш и срамотиш и то изван границе наше отаџбине у Угарској? Што је била цијел њом Твом писању? То би ја врло радо знао, а знам да би то врло радо знала и друга ми у Христу браћа, а и сви прави родо-

љуби који знају куда води ово — „кад обљутави со, шта ће бити с народом“.

Наше црквено-просвјетне прилике стоје заиста у чемерном стању и у великом растројству, али томе није баш само свештенство криво, јер оно нема одлучног гласа у тим великим питањима. Његово је петрахиљ и требник у шаке, па у село — а о тим стварима бринуће се други који су за то дорасли! Зар се тако не мисли? Па шта је онда крив свештеник!

Истина је да морал пропада и вјера да слаби, али зар ће моћи подићи морал на онај степен на ком треба да стоји — онај, којему се већ унапријед одриче свака моралност и који се црта и описује као несрећа и морална пропалица? Или ће моћи такав човјек проповиједати слово Божије са успјехом, међу оним народом, који њега исмијава, презире и подругује му се?

Дакле као што видиш, драги у Христу брате Крнета, није баш свештенство наше једини и прави виновник тога зла и несреће нашега народа, и његове моралне и вјерске пропасти, него још неко и нешто друго! И све дотле док наше срп. православно свештенство не буде ослобођено туторства, и док оно не стане само на своје ноге, све дотле велим не смије и не може нико па ни сами госп. Крнета чинити њега одговорним за наше недаће и пропаст нашу вјерску и моралну. Војводски барјак носи наша тако названа интелигенција — то јест већином наш трговачки сталез — и са пуним правом слободан сам рећи да и она на души својој носи велики дио оне одговорности — коју је г. Крнета навалио на сла-

башне плећи нашега свештенства! Њој јединој историја ће као најбољи судач велику већину овога грјеха приписати, који она чини сигурно из незнања — противу свог сопственог народа и своје миле вјере прађедовске, која је нас сачувала од пропасти до данас; јер она сама (интелигенција,) бјеже од те исте вјере која нас је спасла и спасава. Вође народне морају имати и политичке свијести и увиђавности, и ако тога немају, онда је сваки рад којег они предузимају већ унапријед за осуде, јер га бесвјесно почињу не рачунајући ни најмање на пошљедице свога корака. То баш говорим за наше општине и нашу интнлигенцију, која ће прије сложити се у питању чисто вјерском са сваким, него са својим рођеним братом свештеником, кога као што сам већ нагласио гледа на сваки начин ограничити само на његов требник, петрахиљ и олтар — и шта више и тамо му прописивати много што шта, па и кад ће рећи: „Благословенъ Богъ нашъ“ Јели онда имао право г. Крнета стављајући сву кривицу на свештенике?

Нама је свима добро познато да су већина нашијех бољијех трговачких кућа почеле назад својих 50—80 година т. ј. понајвише пошље Омер пашиног покоренја Босанских бегова и капетана, који су до тада били неограничени господари сваки у свом подручју, не обазирјући се баш много ни на Високу порту ни на Султана, него што су хтјели оно су и радили. До тог времена дакле није смио Србин имати непокретнијех добара скоро никако а у варошима особито. Због овога су слабо и били по варошима насељени до тог доба, те истом пошље поменутог војничког покоренја и увођења рефорама у унутрашњој управи гдје су и Срби партиципирале (меџлис.), почеше се све више

и више насељавати по варошима и по свећивати се понајвише трговини и занату. Херцеговина је у тај посао дала понајвише синова, који су у почетку примљени као слуге, па се пошље добротом свога газде и сами затрговчише, и мало по мало оживјеше, те при простом начину живљења и штедни, са срећом, за кратко вријеме стекоше прилично имање. Кад су се дакле прилике за трговину указале повољније, доста је бољијех трговаца похађало већином Тријест, па и Беч, купујући тамо робу, а и даље са Липиском имађаху посла с' кожом, ишли су у Цариград, Биоград, Ниш, Румелију, Бугарску и тако долазили у тијесни саобраћај и разговор са просвјетенијем народима, од којих су чули много што шта ново за њихов начин мишљења. Трговина је дакле први доносилац културе и овђе као и свуда била. Материјализам који се је и у политичном преврату 1791. у Француској појавио, полетио је у нашем вијеку по цијелом свјету, па није оставио ни наше куће, да и у њој и њеним неуким синовима не нађе добријех заговарача. (То бијаше наш млађи нараштеј од 1860.—1870. год.)

Можен себи лако преставити разлику између једнога скроз и скроз (универзално) научног човјека, и човјека који незна ни писати ни читати, или ако зна, то бијаше све знање читати „часослов и мѣксѣословъ“.

Први ће све што чује прије свега подврћи стротом испиту и критици свога разума, а други ће, све што чује примити за готов новац, јер није у стању да чувену науку или заблуду узме у претрес. И тако је материјалистичка школа наша простих присталица и апостола и у нашој отаџбини. Србин је од природе даровит, бистар лако свађа предмет, мисли живо ал' прилично површно. Прави појета

како што и јест. Тај његов темперамент учинио је и код нашег бољег трговачког сталеза преокрет у погледу вјерских питања — и од ових чуше и други нижи, и сада све што се броји у интелигенцију код нас (а на несрећу и по цјелом Српству), на нашу велику жалост, окренуло је главу од своје вјере и цркве, и баш тијем негирањем вјере хоће они да покажу своје богаство душевно и своју високу наученост! Просвјетне прилике ишле су, а и данас још иду, на руку овоме развоју код нас, јер наши књижевници немогу никако да се спусте са своје научне висине, па да пишу поучне и корисне књиге за наше народне потребе — већ се бацаше на поље високе филозофије, ту ти они превађају Дарвина, Ренана, Волтера, Хекла, Мирабоа и све оно што се данас појављује у књижевности Француској, Њемачкој, Енглеској, дакле у онијех народа који су нама у просвјети тамам за 500 година напријед. Њихову дакле капу они метнуше на наше главе које се истом родише!

Наша младеж која се васпитавахе на страни (понајвише из Аустро-Угарске и Србије) доноси собом социјалистичку, комунистичку, реалну и друге, незнам ни ја, какове све те теорије и проблеме, који се јављају у земљама, гдје је много радника и гдје је индустрија развијена, и хоће је да преседе и-у наш добри и прости народ, који живи сасвим другим животом него рецимо Белгијски и Француски радник у фабрици. Он нема ниђе ништа, ни куће, ни кућишта, а наш има и кућице нешто, и земљице нешто, па боме животиари како је Бог дао ал' према ономе живи као велики господин. Понут онијех прилика доноси та наша изображена — интелигентна младеж, те измете људскога духа и к' нама, па кад је већ ту, онда

је прво вјера и пош, на које се напада као да су они узрок тога зла (тамам по Француски?) и да тијем баш покаже простом народу своју високу науку коју је на страни кашиком покусао — лумпујући и проводећи лијепо своје вријеме по што каквим нечастивим мјестима и у друштву измета људскога друштва, гдје обично упропасти здравље и таковим знањем долази нам тај просвећени млади човјек да нас усрећи. „Нема Бога“ прва је њихова ријеч — природа је све, то су попови измислили да могу живјети!

Ето то су плодови науке њихове на страни и она корист коју од њих очекујемо! Народи на западу који су 500 година мислили и премишљали и просвјетом се спремали за оваке теорије и науке — сада кад виђају плодове њене, гледају да народ опет излијече од њих, јер ено Француске која мораде доносити државним законима пријетње и награде да би добила подмлатка и нараштаја — ено на све стране буне и отимања, крађе и свакојаки злочини, јер кад нема другог живота кад нема Бога — удри, живи, роби, пали, јажд, пиј, и весели се!

Фамилије се раскопавају, срећа се уништава, нема добрих матера, да се брину за дјецу, јер оне хоће да живу, образа нема, поштења нема, јер чему то све, кад нема душе бесмртне!

Они дакле исти видећи ове плодове, почеше свуда истребљивати ту штетну и грозну науку и пребољевају ту умну слабост, постадоше сада много побожнији него ми, који се ето јуче ослободисмо пушке и ханџара! Па куд веће и горе несреће наше!

Сиромашни и неуки свештеник босански нађе се и сам у чуду и постаде спрдња и поруга своје цастве, јер нити је чуо шта знадијаше што о тој новој

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

науци и теорији; та њему су биле чудне и обичне ствари из земљописа и физике — и где чуда, он ти је по закључцима г. Крнете онај зли демон, који упропасти вјеру и морал народњи. Е види се заиста да је г. Крнета велики психолог! Па јели чудо ако се ова наопака и зла наука прилијепила и свештеника у његовом незнању и његовој тами, та и он је човјек-Србин као и његов народ, исте има душевне и тјелесне способности, исте потребе, склоности и исти темперамент. Најбољи нам је примјер томе бивши архимандрит Васо Пелагић са његовим социјализмом и његовим грубим и простачким атејизмом.

Оно до чега су народи на западу у току времена од 500 година постепено дошли, изми се као олујина иза 1848. г. (а и дотле) на једноч на нашу таму и

незнање, па јели онда чудо да је у нашим главама дошло до боја и револуције — јер разум незнаде, гдје ће коју преставу и у коју врсту појмова одредити, па ушљед тога баш наступи хаос и метеш и у главама нашијем, и у дјелима нашијем — и у мислима нашијем, што се тиче и вјере и нашег опредјелења на земљи и будућег живота. Ова болест дакле, која је сада овладала нама, ја се надам да ће и нас почети пуштати, јер је била а и сада је још прејака грозница за наше душевне силе, па ћемо и ми ваљда због те наглости и јачине убрзо је и прекинути или пропасти под упливом тога материјалистичког вијека, који нам одузима све што је духовно, племенито и узвишено — а даје нам само *шрулеж и смрад*.

(Наставиће се).

Св. Теодосије Углицки, архиепископ черниговски.

(По Цр. Ктд.)

Исус Христос, једина глава, једине свете саборне и апостолске цркве православне, увијек се старао и стара, да Његова света ријеч не угине у вихору клевета Антихристових и његових безбројних демона. Ево већ 19 вијекова прођоше и у свакоме има небројено доказа, да Христос бдије над Својом црквом православном; читамо ли како су прости рибари просвијетили истином сав свијет, опоменемо ли се 10 ужасних гоњења највећих силника, па ипак из њих Божја црква изађе побједитељица, ма да је према иљадама стрјелица, копаља, мачева, сјекира, ножева и справа за мучење стављала у бојни ред само једину врсту војника с једним оружјем, с оружјем, које се није могло опипати и које није задавало рана и смрти, већ које је округлог Римљанина чинило питомим, правим човјеком, с оружјем, које је уништавало дивље срце, а чудном снагом стварало мјесто њега срце пуно јеванђељске љубави, које не признаваше више ропства већ свагда шаптахше некада своје гордоме витезу: Љуби

Бога више свега, а ближњег свога као сама себе; све ће нас непобитно увјерити, да је Христос уз своје.

Или зар је ко други могао очувати, да нова лађа Нојева, света црква, у валовима свјетског мора, које сатана уздиже, у богомрским јересима и заблудама не потоне, зар ју је ко други управљао осим Христа. Арија, Македонија, Аполинарија, Несторија, Ефтихија, Богумила и Богу противну велику западну јерес сам је Бог проклео, а божанском Својом моћи Своју праву цркву очувао је до данас, прекаљену као злато у огњу, свијетлу на далеко и већ се на западу почињу опажати њени топли и сјајни зраци, којима ће она убити Сатану и његову „државу смрти“.

Антихрист и данас заводи свијет, а особито оне, које је уловио, гледа да оглуви и ослијепи, те им громовито довикује и износи у милионима шарā слике, којима износи на подмијех Христа и Његову цркву. Но усред тих

1693. г. добри Лазар укрије, по што је 36 год. вјерно служио Христу, а патријарх и цар по- ставе св. Теодосија на Лазарево мјесто.

Као архиепископ св. Теодосија старао се, да оне своје гачува оа страници, служиће им примјером својим врлинама, које се налазе само у доброт архипастира. Већ оа своје приде бјеше тих и подожав, да се предавао, е ће то бити прави ученик Спаситељев. Он је давао милостиву, поучавао и ајлом и рјечију неке и заблађе, бринуо се за сироте, подизао уто, чиниша, подизао братства калуђерска и манастире, то олвнште, на коме се ваада чувааа топаа Христова наука.

До 1695. св. Теодосије сам је управљао черниговским епископским манастиром, а те године постави јеромонаха Јована Максимовића за негову управитеља по што га је произвео за архимандрита. 5. фебруара 1696. год. предавао се св. Теодосије и поребу га у черниговском Борглебеком манастиру.

И данас се у сабору черниговском налази негов лик, а под њим оа негова нашљадника Јована Максимовића, архиепископа, овај потпис: Теодосије, дар Божји, Углиски провани,

За архидејера Богом у Чернигов дани. Овје мало живље свршиа љета многа, Доштоји се скоро небеском чертога. Свим се тјелом јави на земљи ко аћо, На небо се диже као други Павло —

За то свједоче неиструде моћи, Нејерније нег глгане, па ће видијет моћи, У иљау шест сто деведесет шестом, Тоу свршио је по животу светом, За живота свога у Епископом ме постави За архимандрита и на катедрани остави, Истога Јована у архидејерству,

А он се настани у ерафимску паству. Архидејер! Божји, свети Теодосиј,

На твој престо добох, а свака пита ко си? — — — — —

Од његове смрти почео је гилан свијет доазити његовом пробу, тврдо вјерјућу, да је Бог архиепископа удостојио лика светитељског, те су молећи се Богу и светитељу многи боло- ници испијељени за ово 200 година. С тога је св. синод лани послао комисију, у којој су били Јованикије, митрополит кијевски и черниговски епископ Антоније, епископ викар черниговске

наклених гласова, Христос ево и сад даје Својој тјелској фаланги, прима у своја божанска на- ружја Једног вјерног војника православне цркве.

*

Руски св. синод, уз цареву дозвољу, одобрио је, да се 9. септембра о. г. открију моћи новог православног светитеља, чије име стоји над овим чланком. Св. синод наредио је да при тој ве- ликој свечаности буду: Јованикије, митрополит кијевски и архиепископ черниговски Антоније. Ми ћемо рећи коју нашим читаоцима о животу новог православног светитеља.

Свети Теодосије живио је прије 200 год. (у 2 родов. XVII. вијека). Он је био син свеште- ника у Мадурсији — Никите из породице Угличких. Још у младости својој показивао је особиту побожност, коју је још увећао у Кијево — братској богољазљенској школи. По што је свршио образовање у школи постане архидјакон при кијевофидејском сабору. 1662. год. постаде игуман корсунског манастира у кијевској епар- хији, а 1664. видубицког код Кијева, који су баш у то доба напустили унијати. Много се бринуо за овај манастир и 1680. год. почео је на манастирској земљи сакупљати браћу, која желе да живе испоснички. За управљања тим мана- стиром омили Кијевољанцима, а особито тадашњи черниговски архиепископ Лазар Барановић.

1687. год. архиепископ Лазар постави Тео- досија за архимандрита черниговског епископ манастира и оа то доба још га више заволи стари архиепископ, те је обављао разне дуж- ности у епархији. Та љубав нађе још више из- раза у томе, што га архиепископ узе за свога сталног помоћника, на што и патријарх руски Харијан пристае. Но стари владика зазекли да Теодосија још за свог живота види у висо- коме чину, у коме је и он, како би по својој смрти добио достојна замјеника. Архиепископ с мајоруским хетманом овако рече у писму патријарху: "Пречасни архимандрит Теодосија бгат је муж, украсен врлинама монашког жи- вота, коју упражњава оа младости, вјешт је у управљању манастирима, пун страха Божјег и духовног некуљства, просвијешен, врло оаан добру црквеном и способан је, да управља катедром и епархијом черниговском. Год. 1692. 13. септ. хиротонисам је св. Теодосије за архиепископа, помоћника староме Лазару, аи већ 3. септембра

епархије Питимир, ректор семинарије, протојереј Преображенски и 2 протe, те они 5. јулија 1895. год. по што су свршили опијело у пештери борисоглењског храма черниговског сабора, врло су пажљиво прегледали гроб, одјећу и тијело св. Теодосија те су се увјерили, да је Бог примио у светитеље и св. Теодосија, јер му је тијело остало читаво за 200 година, у пештери, која је чак и влажна.

Та је комисија позвала до 49 лица, која су Божјом милошћу, а молитвама св. Теодосија, исцјељена од различитих болести; да би истину казали, комисија их је под заклетвом испитивала.

Чак и сами љекари се диве чудотворној моћи Божјој, која се показује болеснима преко тијела св. Теодосија. Тако један војни љекар Матјејев у писму, које је споменутој комисији послао, вели: да му је 6-годишњи син Виктор 1890. године оболио од шарлаха — дифтерије уз температуру од 40° до 41° С, а тијело му све отекло. Ма да су га пажљиво његовали, не помогоше никаква медицинска средства. „Тад ја и мој друг др. Рибалски“ — вели се даље у писму, „који је са мном болесног лијечио, видјесмо, да нема наде, да ће дијете оздравити, те рекох то и жени. Мати у очајању одлети у сабор, гдје јој дадоше мараму с моћи св. Теодосија Углицког; ми је метнусмо на главу дјечињу, а оно је пољуби. До 10 минута болесник нас замоли, да га исправимо. Од тога дана дијете поче оздрављати, те је већ потпуно здраво. Тврдо вјерујем и увјерен сам да је мој син Виктор оздравио једино од чудотворности моћи и због молитава преосвећеног Теодосија Углицког, архиепископа черниговског“.

Врло је знатно и ово исцјељење. Ана Дмитријевна Кленус, шћи протојереја Димитрија Стефановског 1845. год. оболи од неизљечиве неке болести, како јој доктори рекоше. Ма да су је 4 љекара најбрижљивије лијечили, болест је само напредовала и сваки дан била је све слабија. Тако је било до 21. септ. 1848. год. Како је сама Ана под заклетвом причала комисији, јави се њезину оцу у сну св. Теодосија с ријечју: „Поведи ми своју породицу“. У јутру Ана доведу у цркву и унџу је на рукама у пештеру светитељеву, гдје је њезин отац пред цијелом породицом држао парастос светитељу.

Она је за молитве осјетила неку необичну моћ у себи, те је сједећи саслушала парастос што прије није могла. — Кад се свршило у цркви, она устане на ноге (што је све изгледало) и помоћу очевом са сузама захвалности Богу и светитељу Теодосију цјелива моћи светитељеве, а за њом сва породица и она сама без ичије помоћи. Послије у брзо јој се поврати здравље са свијем, а болест се од то доба више не повроти. Сав град и околица говорили су о новој милости Божјој, коју је указао искреним покајницима и онима, који у њу вјерују. Кад је чуо један доктор, што ју је лијечио, рекао је: „то је заиста чудо!“

Много и много има још случајева, да су многи, који су с вјером приступали, налазили утјеху у невољи код пештере св. Теодосија.

Из тога се види, како Христос и данас у ово мучно доба дијели побједу Својој православној цркви, која као од божанског поријекла мора побједити сав свијет, али не мачем и засути му уста златом, да не зна, већ својом истином.

Св. Теодосија славиће православна црква на дан кад се представио т. ј. на 5. фебруара сваке године. Светитељу ће се саставити посебна служба, а догле служиће се на његов дан служба опћа светитељима.

Предање вели, да је св. Теодосију његов напљедник архиепископ Јован Максимовић, саставио овај:

Тропар: Предокрени во архиерехъ, сватителю Оеодосіе, былъ еси свѣтло своемъ граду; таже преставилса еси въ вѣчныхъ обители, оумоли оу престола Царя славы избавитиса во находящихъ на ны золь и спастиса дѣшамъ нашимъ, свате, молитвами твоими.

Кондак: Пастырен Началникъ Христѣ трѣднилса еси, сватителю Оеодосіе, на пакити дѣховички, питаѣ словеснымъ своѣмъ овцы, и приѣль еси во Христа Спаса цѣлѣбнымъ дарѣ цѣлѣнти во немощи тѣлеснымъ и дѣшевнымъ всякаго приходящаго къ цѣлѣбнымъ твоимъ мощамъ: моли, свате во призывающихъ имя твоѣмъ на вѣтвѣхъ вражнихъ спастиса дѣшамъ нашимъ.

Ми завршујемо с црквеним ријечима: „Кто Бога велии іакво Богъ нашъ, Ти еси Богъ творѣи чѣдеса!“

2. авг. 1896.

„Теологос.“

Поука у недељу седамнајсту по духовима.

О постојанству о молитви.

Мат. XV, 21—28.

Из данашњег св. Јеванђеља видисмо, браћо, с каквим постојанством, с каквом досадом је жена Ханејка молила Господа — да јој се *смилује* и да излечи од беснила њену кћер. Не пазећи на то, што јој Спаситељ шта више ни одговора не даде на молбу јој, — за тим два пута, као што смо видели, одбија јој молбу, она ипак не престаје да Га моли. вичући: *Господе, помози ми!* — и Господ чу најпоследњу молбу њену и излечи јој кћер.

Из овога ми се учимо, браћо, да је постојанство у молитвама нашим, које шаљемо Господу, да је оно Њему Господу — мило и угодно, а за нас спасоносно. — Ми знамо из св. Јеванђеља да је Спаситељ и другим неким лицима помогао само услед постојане молбе њихове. Тако, на пример, Јерихонски слепац, који је седио крај пута и милостињу просио, чувши, да мимо њега пролази Исус Христос, повика: *Исусе Сине Давидов, помилуј ме!* Но на ово прво своје призивање имена Спаситељева, он не добија одмах одговора од Господа. А међу тим народ, који је ишао за Спаситељем, ућуткиваше слепца. . . А он још јаче и више поче да виче: *Сине Давидов, помилуј ме!* И Господ милостиви услиша његову живу молбу и дарова му очњи вид (Лук. 18, 35—43). — Постојанству у молитви учи нас и Сам Спаситељ. Један пут каза Он народу причу о том, како се треба *свагда молиши Богу, и не даши да догужи . . .* У једноме граду, говораше Он — био је судија, који се Бога није бојао и људи није стидио. А у том граду била је једна удовица; и она, долазећи ка овом судији, говораше: *одбрани ме од супарника — непријатеља мојега.* Но он за дуго не хтеде. А најпоследње рече у себи: *ако се и не бојим Бога, и људи не стидим; но како ми удовица ова не да мира, одбранићу је, да ми једнако не долази и не досађује.* Чујте, рече Спаситељ, шта говори неправедни судија! А камо ли Бог не ће одбранили избране Своје, који Га моле дан и ноћ, ма да и одоцњава да их одбрани?! Кажем вам, да ће их одбранили брзо (Лук. 18, 1—8). Узмимо, — говорио је Спаситељ у другој прилици, — узмимо, да који од вас, имајући пријатеља, отиде му у поноћи, и рече му: *пријатељу, дај ми три хлеба*

у зајам, — јер пријатељ ми дође с пута, и немам му шта поставити; а овај изнутра да му одговори и рече: *не узнемируј ме, већ су врата затворена, и деца су моја са мном у постељи, и не могу устати да ти дам.* Ако, кажем вам, и не устане да му да за то, што је пријатељ с њим, то ће услед његове *досадности* устати и даће му колико иште. И ја вам кажем: *иштите и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте, и отвориће вам се . . .* Који је међу вама отац, ако син заиште хлеба од њега, да му да камен. Или, ако заиште рибе, да му да змију место рибе? Или, ако заиште јаје, да му да скрпију? Кад дакле ви, зли будући, умете даре добре давати деци својој, колико ће више Отац ваш небески дати добра онима, који Га моле (Лук. 11, 5—13; Мат. 77—11) — са усрдношћу; трудом и постојанством.

Није тешко, браћо, разумети, зашто је постојанство у молитви угодно Господу, а за нас спасоносно. Тим постојанством дужнисмо ми сведочити и сведочимо о сили и постојанству наше вере у Божје свемогућство, милосрђе и благод, — *вере*, коју и тражи Господ од свију, који Му притичу за помоћ, и без које, по апостолу, *угодити Богу није могуће* (Јевр. 11, 6). Такову управо силу и јачину вере видео је Господ у живој молби жене хананејке, јер јој је на њену постојану молбу одговорио: *о, жено, велика је вјера твоја, нека ти буде како хоћеш* (Мат. 15, 28). — Осим вере, нашим постојанством у молитви ми сведочимо пред Богом и о сили нашега нада и уздања на Њега — Једнога, а тако што и о сили наше љубави према Господу, без које не може бити у нама ни спасоносне вере, ни тврдога нада на Бога.

Дакле, не треба *духом клонути*, чим Господ не учини по молбама нашим. — Бољује ли, на примјер, ко од вас од које дуготрајне и тешке болести? Је ли ко допао у сиротињу — услед неродице, ватре, или другога којег Божјега послања? Гоне ли нас и вређају ли нас непријатељи и злотвори наши? Је су ли нас стигле, за грехе наше, које друге невоље и жалости? — Постојано и без престанка обраћајмо се Господу с молбом за помоћ у свима нуждама својим, у свима бедама и жалостима. Којекаквим несмо-

треним мислима не треба да малакшемо од продуживања молитве, ако Господ, по Својим мудрим благим и свагда спасоносним за нас намерама, и за дуго не испуњава молбе наше. „Не говори“, — учи нас св. Јован Златоусти, — „не говори: Бог ме неће чути и није ме чуо. Он ће брзо опазити твоје молбе (ако је то за тебе корисно)... Не говори - ја сам заиста недостојан, па за што и да се молим... И Хананејка жена била је у у сличном као и ти положају... Не говори: ја сам много грешио... Бог гледа на намеру твојих дела, на унутарње расположење твоје при свршавању тих и других дела. Ти можеш шта више и не бити Његовим пријатељем; можеш захтевати од Њега оно, што ти Он и није дужан; ти можеш проарчити наслеђену ти очевину и на дуго време удалити се од Бога; ти можеш бити заборављен и најпрезренији од људи; ти можеш приближити се Богу, но кога си роптао и кога си жалостио; имај само *желу*

молиши се и ићи за Христом; ти ћеш све постићи, умилостивићеш гнев Божанственог правосуђа и ослободићеш се казне за грехе“ (Руков. дла сел. паст. за 1892., т. 2. стр. 21—22). — Мора се“, — учи други један светитељ, — „мора се не само искати, него и тражити; не само тражити, него и куцати, т. ј. без престанка искати и очи своје душевне к милосрђу Божјем подизати“ (Тих. Задон., — т. 2, 302)... „Недостојност твоја не можете повредити. Једино се захтева, да оставиш некорисне и гадне жеље и с покајањем да притекнеш к Оцу небескоме... Као што је капљица воде спроћу мора, тако су исто и греси твоји у упоређењу с неописаном Христовом благодаћу“ и милошћу (Тих. Зад. т. 1, 185). Амин.

У Мишровици 1894.

Прерадио:

Григорије А. Николић,
свештеник.

Посланица Св. вел. Василија Григорију Богослову.

О монашком установању.

Познао сам твоју посланицу, као што познају другови своје другове и као што дјеца познају своје родитеље, кад им се јаве.

У установању нијесу баш сва мјеста изредна, као што би неку љубав на души осјетио, када би ти међу, нама живио, и док прије тога не би дознао што о природи и стању, твој истинити разум и твоја достојна душа, не би могла овдје измијенити ништа, против онога блаженства, које постоји у нашој заједници.

Ја дакле, који чиним сам, на свршетку сам ноћи и дана, па се стидим писати . .

Оставих своје пребивање у граду, које је изложено злијем тамама; али себе тамо задржати не могох. Ја сам сличан лађару, који плива на мору у чуну, и не умијући управљати веслом (крмом), — изгуби се и у великој лађи — видећи многе горје валовете, који се приближују њему . .

И, био чун или лађа, враћа се бјежећи од валова, да га не прогутају; и не знајући шта да чини, бјежи у пристаниште да се спасе. Тако је и наше живљење:

Живећи у нама страсти, носећи их собом свуда, оне нас пометају, и ако се ништа од ове пустиње не користујемо — као што нам чинити треба — како ћемо друкчије ходити оним стопама најчистијем спасењу?

— „Ако ко хоће за многа да иде — рече Христос, да се одрече себе, да узме свој крст и за многа нека ступа!“

Ово је као ћутљиви резум имати и искуство њиме постићи. Како је очима лако виђети, што нађемо, а што је непознато није могуће.

Ко хоће да учини, да боље види, потребно му је извјесну свјетлост постићи. Тако и човјечијем разуму видећи и привлачећи га свјетске ствари, тешко му је гледати безопасно у истину. Још више они, који нијесу свезани узама брака, бијесне жеље и старања нека нападају га и муче.

Који се спојио са женом, има друго старење и живљење . . Који је без дјецe, да му је много дјецe! Када му се нађу дјеца, труди се, да их васпитава; жени да донесе рану и кућну потребу; слугама да управља; па му се још случе невоље: свађа са сусједима, тужбе по суду, биједи на путу; орање, сијање; не постићи што се

жели и напросто сав му дан прође, и осим свега тога изнадио је огорчење души,

У ноћи премишља о дневним невољама, а ти догађаји и привиђења заводе човјеку разум — и таквијем је једино избављење бјежати од свијета!

Од свијета одлучити се, не значи у њему не бити с тијелом, него од тјелесног страдања избавити душу; и живити без вароши и без куће, не себе — но ради љубави друга без имања, који нема богатства — који је без ичега, који се не умије наћи и који не разумије људског учења; који је готов примити у срце што од Божије науке, да се изобрази.

Приправљање срца јесте: одвојити се од злијех и пакоснијех обичаја, прије потребне науке; јер на воску није могуће писати, док се на њему — прије писања не угладе стране; нити је могуће у душу усадити божију науку, док се прије од злога обичаја не очисти.

Овоме још и ову корист пустиња даје: што утишава страсти и вјежба се на свагда, да их од душе одвоји. Као што је звијерове лакше уловити, када је студено вријеме, тако се похоте, љутње, стрости и сва несрећна душевна зла

стишавају боље ћутањем, него ли честим свирепим раздражењем, које се не побеђује без силе и буне . . .

То је мјесто тако као и наше, од људског мијешања удаљено, да се ни од чега не може прекинути уздржавање; а уздржавање и благост душе храни божествени разум.

Што је од овога ближе, — које се анђелским ликовима уподобљава на земљи?

Уједно дакле, готов је стати на молитву, пјевањем и пјесмама поштовати Створитеља и за тим чистом сунцу, — које обасјава дјела предати се и овдје заједно с њим зачинити дјела као са сољу молитвом и пјевањем; јер тишину без туге да ће душевном установљењу једино побожне молитве и пјесме.

Ћутање је почетак, да се душа очисти, нити језик да говори, ни очима тјелесне крвоте поематрати, ни слушањем слабити моћ душевну појући пјесме, које сласти подражавају, ни говоре смијешних и шаљивих људи слушати, који би могли душевну моћ уништити*).

*) Види свршетак у VII. и VIII. свесци Источника стр. 282. Уред.

Проповијед парохијанима.

Приликом пољске молитве Маја мјесеца 1896. год, држао: Јован О. Митровић, свешт. козички.

„Љуби Господа Бога својега свирепим срцем својим и свом душом својом и свом мисли својом; а ближњег т. ј. сваког човјека, као самог себе.“ (Мат. 22, 37. 38).

Побожни хришћани!

Ја мислим да сваки од вас, као православни хришћанин, жели у свом срцу, да је срећан и задовољан овога свијета; а исто тако сваки од вас жели, да душа његова у загробном животу удостоји се вјечног блаженства, које је уготовљено за све праведне — православне хришћанске душе, а да избјегне све оне муке, које очекују грешну душу.

Сад да се запитамо, је ли могуће и којим ће се начином, те жеље ваше испунити Хришћани?

На ово питање да се може дати потпун одговор, то зависи од нас самих, т. ј. од наших дјела и недјела. — Јесте дакле могуће хришћани, да ће милостиви Бог, све наше праведне жеље

испунити и душу спасти; — само ако се ми будемо у овом свом земаљском животу онако владали, како нам налаже Његов закон т. ј. двије напријед поменуте св. заповиједи Његове.

Побожни хришћани!

У ове двије напријед поменуте заповиједи, излаже се сав закон Божији, који се односи на цио род човјечији. — Прва нам заповијед казује дужност нашу — (свакога човјека) према Богу; а друга нам заповијед говори, како нам се ваља понашати и држати на спрам других људи — наших ближњих.

Дужност сваког православног хришћанина-Србина према Богу јест: Истинито и тврдо вјеровати Га, истинито и искрено молити Му се

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Његовој св. вољи покоравати се, и бити задовољан с оним што нам је од Њега — Бога; а клонити се свега онога што је противно драгом Богу и Његовим св. заповиједима.

А како ми не би све то чинили и волили Га свијем срцем својим, кад Он нас ствара у утроби материној, те по Његовој се вољи рађамо и на овај свијет долазимо; Он нам ето даје живот, даје здравље; по Његовој вољи сунце нас грчје; даје кишу те нам орошава наша поља и њиве; Свој божански благослов излива на земљу, те нам доноси сваке плодове, који су потребни за опстанак нашег тјелесног живота овдје на земљи.

Сва земаљска, као и небеска блага, Он нам даје, једном ријечи: Он се о нама брине, као добри отац о својој дјечи.

Из своје превелике очинске љубави, Он је послао на земљу свога Јединороднога Сина, да спасе цио род човјечији и да скине проклетство са људи, које је учињено Његовим правосуђем, због учињеног гријеха наших праотаца — Адама и Еве. — Угстовио је вјечно блаженство у свом царству небесном; а да би се наше душе припремиле и удостојиле вјечног блаженства у загробном животу. Његов Јединородни Син, а наш Спаситељ Христос, установио је овдје на земљи св. цркву, св. тајне и црквене служитеље свештенике, преко којих добијамо невидљиво благодат божју, — помоћу које нам се и опраштају наши гријеси, ако се искрено покајемо, те се ослобођавамо сваке казне, која би нам због њих — гријеха сљедовала.

Па сад добро знате и видите, драги хришћани, колика нам добра преблаг и Бог чини, па како онда „свијем срцем својим, и свом душом својом“, да Га не волимо; да се Његовој св. вољи не покоравамо, и да Његове св. заповиједи не извршујемо?

Побожни хришћани!

Осим што смо дужни вољети драгог Бога, треба хришћани, да и друге Богом установљене светиње волите и љубите, као н. пр. св. вјеру српско-православну, вјеру наших ђедова и прађедова, коју они очуваше и нама у аманет оставише, да је и ми чувамо и не повријеђену нашем млађем нараштају предамо.

Тако исто треба вољети, и што чешће појеђивати св. нашу православну цркву, јер се она се брине за спасење наших душа, она у

својим молитвама проси од Свевишњег Творца, да нам подари здравље и дуг живот, и сваки напредак овога свијета; а с оне стране гроба да нам опрости наше гријехе и подари души рајско насеље у царству небеском.

Ми нигдје на другом мјесту, хришћани, не можемо нашој души дати такве утјехе и задовољство као у цркви; редовно долазити у цркву и искрено Богу се молити значи: да се ми својим земаљским животом користимо, и припремамо се за онај вјечни будући живот, а тако и треба да буде, јер циљ нашега земаљскога живота и јест припрема за вјечни душевни живот. — За то вам опет кажем хришћани, волите Богом установљене светиње, а одбаците од себе свако сујевјерје као вјеровање: у неке гатаре и врачаре, од којих многи траже лијека, у вријеме какве нужде и болести; а у таквим приликама, треба се најприје сјетити једнога свемогућег-Бога, Њему се молити, од Њега помоћи просити, а не заборављати на Њега и на његову помоћ.

Ми знамо да је драги Бог милостив, па кад ми тражимо помоћи од којекаквих варалица и приснуваница, а не тражимо од Њега, од Његове св. цркве и њених служилаца — свештеника, ми онда навлачимо на се гњев божји, те ћемо патити онда још и више, јер ће нас божје правосуђе казнити. — У случају заразних болести, треба потражити лекара-(доктора), јер драги је Бог створио љековите траве, од којих се човјечијим разумом и вјештином праве љекови који нам могу бити од помоћи и користе. Све то чинећи човјек мора молити Бога за помоћ и уздати се у њу, јер без Његове помоћи заиста нема помоћи.

Побожни Хришћани!

Друга нам заповијед божја налаже: да љубимо ближњег свога т. ј. свакога човека као самог себе. — Па шта значи то? — То значи: да ми сваком човеку добра желимо; да својим имањем помогнемо онима, којима је потребна помоћ, као н. пр.: сиромашнима, кљастима, слијепима и онима, који су у опште постали божјом вољом не способни за рад, те не могу да своје тјелесне потребе подмирују. — Тако исто треба да помажемо колико смо могући — Богом установљене установе, — цркву и школу, двије најсветије и најпотребитије чињенице у друштву човјечијем.

Св. православна црква брине се о душевном спасењу и опште о земаљском напредку човјечијем; а школа свијетли човјечијем разуму, облагорођава срце и душу човекову. Школа нас још учи: да боље познајемо Бога, и оно све што је добро и што је потребно за наш душевни и тјелесни живот. — Треба да свагда чинимо дјела милости тјелесне и дјела милости душевне нашим ближњим. Никада не треба и не ваља путника и просјака одбити од свога прага, — куће; не ваља се туђем злу радовати и светити; не ваља другим људима завиђети, што су они у нечем напреднији и задовољнији од нас, јер то је њима Бог дао; не ваља другог клеветати и опадати, па било то код суда или појединих људи; треба свагда истину говорити, јер Бог је свезнајући, од Њега се не може ништа сакрити ни затворити; Он зна човјечије мисли, жеље и осјећања; за то свагда мисли добро, ради добро и говори право; „па како право, тако ћеш бити и здраво“.

Ако вас увриједи ваш кумпија или други когод, па било то нехотично или намјерно, опрости му увреду, па ће и теби Бог; не ваља ни на кога у свом срцу зло и неваљало мислити, ни освету чинити, јер како ко заради, онакву ће му праведни Небески судија и награду дати. „Добро ради некај се — радуј се, зло ради надај му се“.

Са сваким треба живити у слози и љубави, а нарочито са својом породицом и укућанима, јер без слоге нема ни напретка, како у једној кући, тако и у цијелом селу — вароши и држави; — није забадава што каже срп. народна пословица: „слогом расту мале ствари, а неслогом све поквари“.

Старјешине породица — домова, треба да се брину о породичном напредку, о општој слози и љубави, која треба да влада међу члановима породице; о правилном току и развоју домаћег општег рада, од ког рада треба да има кућа корист, те да се подмирују њене потребе.

Као што сам вам у почетку ове моје беседе, драги Хришћани, рекао, да Бога љубите, да све људе волите, тако вам и сад препоручујем и кажем: у Бога тврдо вјерујте; Бога од срца љубите; Богу се искрено и истински молите; Његовој св. вољи покоравајте се. — Људима што год чините, то сами себи примијените, и замислите, да сами себи чините, па ће те знати одмах, је ли добро или није; по себи самом сваки човјек може знати најлакше, шта ваља чинити, а шта не ваља; јер како се ја радујем добру, тако се радује и други сваки човјек, а како је мреко мени зло, тако је мреко и другом.

Све наредбе како црквене, тако и грађанске — државне власти, испуњавајте, њима — властима се покоравајте; јер све су власти на земљи од Бога дане; па ко се противи земаљским властима, тај се противи самом Богу.

А сад помолимо се милостивом човјекољупцу — Богу, од свег срца, да нам наше скромне молитве усlišа, те нас — српско-православни народ, благослови својим божанским пресветим благословом; те да нам година уроди: житнијем родом, добрим земаљским плодом; сваком срећом, здрављем и весељем; братском слогом и љубављу. Амин.

Равнодушност Хришћана према вечном животу.

(Беседа преосвећенога Григорија митрополита Новгородскога).

Мисао о нашој судбини у будућем животу морала би нам свима бити у глави и срцу пре свега, и занимати нас више свега другога; но у врло многих од нас она је врло ретка тако, да многи на своју судбину у будућем животу не обраћају ни најмање пажње. — Па зашто су многи Хришћани тако равнодушни и хладнокрвни према својој судбини у будућем животу? — Хоћу да одговорим на ово врло важно питање.

Код огромне већине људи главни узрок њихове равнодушности према својој судбини у

будућем животу, лежи у оскудици вере. Они верују у живот будући; али верују тако слабо, да се тај тако важан предмет вере готово не косне њихова срца, и они га се тек по кашто сећају. Они верују, да је душа бесамртна; верују, да ће бити вечно блаженство, да ће бити вечна мука; верују, да ће по одређењу Божијега правосуђа, вечно блаженство бити наслађем праведника, а грешници да ће страдати у вечним мукама; верују, велим, свему томе, али не размишљају о важности свега тога, — не размиш-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дају, што значи бити у вечном блаженству или у вечним мукама, — особито што значи бити у вечним мукама, које су неописано и неисказано грозне, страшне, и које ни за један тренут не престају. Они не дају својој вери у те предмете да се добро и дубоко укорени у њима; верују само којекако, не обраћајући на њих нужне пажње, не примајући их к своме срцу, не бавећи се њима и једва једвице по кадшто мислећи на њих. Будућег живота, будућег блаженства, ада и адских мука у садањем животу још нема, и оне се овде не осећају; а садањи живот већ постоји; и оно, што у њему доноси задовољство или незадовољство — осећамо; оно што је ту и што осећамо, то обично као да свима безбрижним људима заклања оно, што није ту, што се не може осетити, и без особитог њиховог настојања не проичу у њихову душу чувства, каква би морала проицати. Ето то је најглавнији узрок равнодушности према судбини у будућем животу, — равнодушности грешне, богопротивне и погубне.

Код других људи опет узрок њихове равнодушности према својој судбини у будућем животу састоји се у превеликој њиховој привезаности на свет и његова блага. Многи су тако везани за времено, да готово већ не могу ни да мисле на вечно. Цело њихово срце, тако рећи, приковано је за блага само земаљска. Све њихове умне силе забављене су само земним стварима, што приноси ма какву ниску, земаљску радост, или времено задовољство и срећу у животу; или пак тражењем средстава, помоћу којих могу доћи до њих. Питања: како ваља водити животна дела? Како ће се ускорити животни послови? Како ће се умножити животне користи? Како ће се подићи занатлијство на боље? Како ће се усавршити земљеделство и како ће се учинити земаљски живот пријатнијим, угоднијим? Та питања пуне им целу главу тако јако, да тамо нема места никаква друга мисао. Решењем тих питања муче се они неуморно, и да дођу до новаца, да умноже свој земаљски иметак, да се дочепају на земљи ма каквих почести, да поправе своје земаљско благостање — жртвују све своје силе и сав свој мир; па поред силесије таквих брига и непокојства немају они времена да помисле на вечно, шта више није им ни мило да мисле о њој. Они имају укуса само за садањи живот. То је то други узрок равнодушности према

судбини у вечном животу, који се налази код многих људи не само сиромашних, но и имућних богатих па и код најбогатијих, који су слабо задовољни са својим стањем.

Код других пак људи узрок равнодушности према вечном животу лежи у том, што су они заражени ма каквим грехом, на који су се одавна навикли, који им је — тако рећи — у крв прешао, и кога се потоме не ће или не усуђују оканути. Кад би ти људи добро размислили о вечности: о будућем суду и о том, хоће ли њихова вечна судбина по смрти бити блажена или несретна; то бих их то забринуло и нагнало их да се постарају да поправе свој живот. Но старање о исправци живота захтевало би од њих да строго пазе на своје срце, и да искорене у себи уобичајени грех; а тај грех им је тако мио или тако нуждан, да они тада, кад се у њима појави мисао о будућем животу, одмах гледа да је забашуре и избаце из своје главе. А да ту мисао забашуре и избију из главе, траже непрестано забаве — и одају се забави сваковрсној. Бити код куће само са самим собом — то је за њих несносна досада и мука.

И тако, то су узроци, због којих врло много људи не мисле о својој судбини у будућем животу; а управо нема предмета, о ком треба више мислити. Јер вечно, куда ми сви идемо и куда ћемо зацело доћи, важнија је за нас него све друго. Наш земаљски живот је мањи, него један тренутак према вечном, или безкочном животу. Кад смо ми тако брижљиви за садањи, кратки живот, и тако често питамо себе и друге: како ћемо одржати наш телесни живот, како ћемо се избавити од разних болести, и како ћемо учинити да наш живот буде задовољан, спокојан и радостан; то зар нисмо дужни да још више питамо себе; како ћемо достићи вечни живот, како ћемо наследити вечно блаженство и избећи вечне муче?

Браћо и сестре! Врло је нужно да чешће мислимо о вечном животу и о истинама што но су нам откривене у речи Божијој у одношају према нашој судбини у будућем животу, нарочито о том, да осим садањег живота, који ће се, као што нам је свима познато, свакако прекратити, има живот други, који неће никад престати; да човек из садањег живота за јамачно прелази у тај други, вечни живот; да ће тај вечни живот бити онакав, како је човек живео,

У овом животу т. ј. потпуно блажен, ако је живео честито и поштено, или неисказано несретан ако је живео грешно и умро. У непокајању; да се наша судбина у будућем животу неће више променути; но у какво стање буде човек тамо постављен после суда Божијега над њим, у томе ће и остати до века, тако, ако буде постављен у вечно блаженство, то му никаква сила неће

моћи одузети блаженства; а ако буде осуђен на паклене муке, то га више нико никада неће моћи ослободити од паклених мука. Скрајња је нужда да се сећамо и размишљамо о свему томе; али не ма како, т. ј. не од беде и лакоумности, но темелно, озбиљно, и не ма кад него што је могуће чешће и више.

Превео Ј. Богдановић.

Српске старине*).

Скупио: Мар. С. Поповић, парох.

(Свршетак).

Бса сили небесе горѣ,
Бса на землѣ и в морѣ,
И сами Херѣвили,
Боспѣвають с' Серафими:
Свѣтѣ еси Боже нашѣ,
Свѣтѣ еси Боже нашѣ: ѝ
Свѣтѣ еси Боже наш Гди Саваот
Держава твоѣа власти,
Ширша над свѣ свѣта части,
Тѣ ап(осто)ли блажени,
И пророки божествени.
С' мѣчениками всѣху равно.
Боспѣвають тѣ преславно.
Бсе Христанское племѣ,
Славити тѣ в'сакоѣ время.
Тѣ Отца на всѣ едины,
Божественна ти сына,
Д(с)ха с(в)та величаѣт,
Б(о)гоглаголюно почитаѣт.
Хр(ис)те ти ц(а)рѣ всемогшчи,
С' оцемѣ преже всѣху вѣкк сѣшчи
Босхотѣ еси синѣ бити,
Дѣвич и насѣ испити,
Тобою смерт всѣху попрасѣ,
Бѣрнимѣ небо даровасѣ,
Одеснѣю Оца славни,
Цар сѣдими Оцѣ равни.
Ти имашѣ сѣднѣ бити
Живих и мертвих сѣдити.“

Лист. Средње величине постар. На средини при дну изједен. С десне стране при дну стоји рукописно; „За освјашчение црква шчо треба. (?) На онда на лијевој страни:

400: драма воска чиста,

200: драма. дмѣна чисто.

20: драма. смола чиста.

2: лончи нови. (два лонца).

15: табака књига.

10: арона канаѣ.

100: драма мермер тучено.

1: кусулѣ. (кошуља) фина.

2: червена фарчуле. добри.

4: калупа Сапун. велика.

1: Сѣуђер (сунђер) ново.

1: арсин беа од лан танко.

4: пескира нови.

4: бежа за трапеза кусулѣ.

Ово мора да је неки Грк владика диктирао, док је вако чисто циндарски прибиљежено!

Половина од писма. Величина као обични табак. Исписан лијепим рукописом. По садржају би рекао, да је царска наредба, коју је свештенству и народу послала цариградска патријаршија. На овом комаду написано је:

„Правители неће узимати от никога мита рушвета от постављаемик воиводи, или муселима от своих подручника такођер и исти забити неће узимати от подаников такав дар, ако некога објавит такога трошка и ја метнуте у дациу неће им се примити.

Митрополит и начелници неће угњетавати и неправдовати свога народа.

Сви поданици царски, као по дужности предадут времена и извјестни законити и правителни дари неће да подпадају у други неправедни прикљученија узроци.

Члени от совјета Епархискога хоће да изгледују купно собрани. Предложенија послѣ

*) Види VII. VIII. свеску Источника стр. 280. Ур.

со самоја благочина правда ником да не чине по хатру или покарат некога.

Судие хоћет изгледавати случајни послови по правди внимајући дане про(изи)де никаква неправда никада ни на кога.

Ево вас свјет познавајући благодадати на љубоправеднег величаишаго Царја Нашега, нека се моле вазда за ради његово величество, и нека спреми да се еобрази со самодержавне његове заповједи и отбјежава свакога отпаденија. Ако некои од сада ради неправедна фаида (лихоимство) дерзнут нешто против царекија заповједи.

Правителіе имајут дужност одма да извјестјат та дерзост за то и објавление ово из(а)де се) и потврди се.

Ово у загради подерато је.

Станколѣ. 1262 рѣѣѣ — екал 4
1846 фѣкрѣрѣѣ 18.“

Преписао сам као што је и у оригиналу, само сам новим правописом, да свако лако може прочитати.

Читиула. Дугачка 16, а широка 11 цм. у кожним корицама. Има свега 36 листа дебеле артије, а било их је 46. На првој корици написано је, минејским словима:

„Сиа книга мене раба Христова ивана Проданића из Фоче Димитрие Проданићѣ.“
Јован је отац попа Ђорђа и брата му Димитрија. У свој читули ими исписанијем тропара и кондака разним светитељима, а при крају читуле налази се слиједеће:

„Нека се знаде како ест у Фочи црква наново храм светога Николе и чудотворца есте чудотворна. едан брат христјанин бијаше аста и добро се молио Богу и светому оцу Николају и проклеті ѡволи стајали су му на пут у тешкој муци и колико ест чудотворна јави се тој исти и реће се (:) не могу ти ништа ѡволи не даду те назорители црковни и та чоек уетаде здрав од болести и фаљаше Бога и светога оца Николају храма фочанскога месеца априлија 24. 1847. радуј се чудотворче свети Николае велики угодниче Божи фочанскаја похвало и славо сластију и страстију украсиле јеси црков оче Николае и ереси отгнал еси моли Христа бога за нас спаситисѣ душам нашим“.

На пошљедњој корици записано је врло замршено:

Кад озебе пози (помози Господе) Боже (!) узети неколико ѡтена конопље и сирѣта лозова литру и паприке подости пак у чему на ватри потопити па на леђа привити.“ Испод овога одмакнуто и истим рукописом: „од зуба. испарити у пећи (уз пећ) док се озноји па опет одмакнути.

„Од кашља. Млада масла и шећера пола и кара(н)фила и бибера) намиетати“. Корице су везане, а везо их је поп Ђорђе Продановић, јер он је имао справе за вез, корицење и позлату.

Невесинь.

Мар. С. Поповић.
пресвитер:

Света Недјеља у народним устима.

Написво: Петар Ст. Иванчевић.

Често, и врло често чућеш Србине мој у народу, гдје каже: „Тако ми свете Недјеље! — Помози ме Боже и света Млада Недјељице! — Света Петко и Млада Недјељице буди ми у помоћи, у дану и ноћи! — Света Петко и Млада Недјељице, и сви Божји сведи и угодници сачувајте ме, од сваке муке и душманске руке; биједо видовнице и невидовнице!“ . . .

— Народ, сматра Недјељу, као живо биће; а прва Недјеља иза мијене, зове се „Млада Недјеља“ . . .

„Не ће људи да празнују Свету Петку и Недјелу!“
— Срп. нар. пјес. —

Већу важност народ приписује Младј Недјељи, него другим Недјељима — преко године. Исто тако поштују и Млади петак; има их, који се завјетују, па на Млади Петак не ће да раде. По селима у Босанској Крајини буде код сваке цркве много свијета, Младом Недјељом*).

* Као јерођакон 1893. год. видио сам, лијеп обичај у красном и убавом селу Притоци код Бишња, гдје сваке Недјеље сељани цркви у множини долазе, а добри попо Васелија Ковачевић, редовно Недјељним и празничним данима богослужење обавља, што је по другим селима ријеткост!?

У манастиру Гомионици осим Младе Недјеље и не буде литургије (уз часни пост буде), а тада се силни свијет салије. Народ, врло добро — сам зна, кад је Млада Недјеља, и ту му календар не треба.

— Све, што је аста и аветно, Младом Недјељом прије сунца иде на уобичајно врело — хладне водице, и тамо се умива, купа и пере. Тврдо вјерује и узда се, е ће га света Петка и Млада Недјеља изцијелити. У моме родном мјесту, у селу Хргару — код Бишћа има у шуми „Кођену“ врело — звано „Светиња“, ка томе врелу Младом Недјељом житељи села Хргара иду.

Прије зоре и жарног сунашца, наше Мухамедовке у Крајини, износе своју обољелу дјецу, на раскршће ког пута, па ко први наиђе, настриже дијете, и онда Нухамедовка дарује свог новог кума, па весело иде дома, са својим милим чедом, у врућој нади, да ће јој драго и мило чедо брзо оздравити.

Наши Мухамедовци у Крајини, особито тежачког сталеза пазе на Младу Недјељу, и без велике нужде не ће тешких послова да раде.

— Народно предање и вјеровање о светој Недјељи ушло је и у нашу српско-православну, цркву, јер опазило се је, да и у неким црквама имају ликови, који представљају св. Недјељу. Тако на примјер и у манастиру Гомионици, ниже десне пијевнице на зиду живописао је сликар Павао Цвитковић св. Петку, а покрај св. Петке и св. Недјељу. Више речени икона пише — црквено-словенским писменима: „Сјата Петка и сјата Недела“ . . .

Госп. Тих. Р. Ђорђевић, каже: „У цркви светога Прокопа у Прокуљу видео сам једну малу дрвену икону, која није Бог зна како стара, на којој насликана женска прилика до појаса, а изнад ње пише: сјата недела; још нам исти писац вели: „Један свештеник из Враћа казивао ми је да у цркви у Прокуљу има и једна већа икона св. Неделе; у Софији у цркви св. Краља изнад тела краља Милутина у иконостасу има икона, на којој је израђена женска прилика, а над њом пише:

„Света Недела“²⁾ . . .

— Еле, народ збиља сматра св. Недјељу, као живо биће; само, кад би на многим мјестима побоље светковали св. Недјељу, а наши неки и неки свештеници марљивији били — приповиједати слово Божје!

*

— Већ споменути г. Ђорђевић, навео је и једну пјесму, старијег кова, о св. Недјељи и св. Петки, Исту пјесму — српску народну, позајмио је г. Ђорђевић из знаменитог и дивног дјела „Кнежевине Србије.“

Наслови пјесми јест „Света Петка и света Недјеља“, а пјесма гласи:

„Ова гора трага нема,
У кор'јен је уписана.
Света Петка и Недјеља,
Света Петка св'јећу држи
А Недјеља мушко чедо
Света Неда говорила:
„Света Петко стара мајко,
На ти чедо, дај ми св'јећу!
Да запалим равно поље!
Не ће људи да празнују
Свету Петку и Недјељу.
Свету Петку огњем гору,
Свету Неду косом косе“ . . .
Света Петка говорила:
Света Недо, мила ћерко,
Немој поље да запалиш,
Сат је поље преродило
И на земљу претегнуло.
Када буде у Недјељу,
Сабрате се сви сељане,
Сви сељане и кметове,
Сви кметове и попове.
Сви дванаест калуђере,
Пречетеће ситну књигу,
И нас обе споменути,
Тад ће с' људи уплашити
И нас обе празновати“ . . .

Манастир Гомионица, 25./8. 1896. год.

²⁾ Види „Бран. Коло“ — број 29. од о. г.

О старој цркви у граду Соколу.

(У кот Грачаничком).

Ова је црква у Соколу била још од српске владе, те су је Турци у Цамију претворили, кад су град Соко добили. Ова је црква била од греда све до 1892. г. тада неки православни Срби почну говорити мухамеданцима: ви клањате у нашој цркви, а не у цамији; мухамеданци се наљуће, те једну вече ужегу је, па на истом мјесту направе цамију, која је ипак окренута на исток. Ова је црква била доста голема; мјесто је црквено било од града удаљено 300 корака, јер је на коси на истоку од града. У град се не може доћи ни откуда, већ од истока једном косицом па по једној греди, која води на један узани путић, те се њиме иде око града до његових врата. Врата су повисоко од земље. Унутра су велике магазе, те сам видио и тамницу, која је сазидана у земљи, а прилично је големо. Град је доста лијеп; озго је раван; зидови су му од 1½ метра високи, а имају 6 страница. Била је једна кула од 30 метара; прије 30 година стајао је у њој барут, али једном удари у њу гром, те убије чувара-Диздара — и запали је. Те је куле још мало остало. У тога града била је ћуприја на синцирима, дуга 100 метара. Натписа нијесам могао наћи, јер су Турци повалили све сводове од врата и продали их у Грачаницу. Више цркве има и старо српско-православно гробље, по коме и данас расте перуника и питома ружица. Около су сами мухамеданци који нерадо гледају остале вјере с тога није лако истраживати.

Стуб трапезе, који је нађен на развалинама цркве у Карловцу (котар Грачаница).

Стуб је овако нађен: Један дјечак чувајући козе ктједе да ископа јабучић трнокопом и случајно удари на мјесто гдје је била, лијева пијевница. Ударајући, угледа био камен лијепо отесан, те одмах јави газди Спасоју Марушићу, а овај опет мени. Снесемо камен у село и ја познадем, да је трапезни стуб. Наредио сам Спасоју, те га довуче у нашу бољанићку цркву.

Камен је један метар дуг, подножје му је 3 педља широко, а на сриједи 1½ педља. По што се озго мало шири, а има шупљину, у којој су биле св. мошти, познао сам, да је био стуб од 4 трпезе. Свак га радо гледа и помисли на главну српску прошлост, али и тужну.

На тим сам развалинама нашао и капак од кадионице. Озго је раван, а не шиљат као данашњи; од бакра је, па је посребрењен. И сад су читаве брњице, за које су били синцирићи свезани. Надам се, да ћу на томе мјесту наћи још доста старина, само чекам дозволу.

Пафта с развалина цркве Карановца.

Та пафта од свештеничког појаса, који се употребљује при литурђији, нађена је на истој развалини где и стуб и капак од кадионице.

Она је од бакра с прошупљеном шареном израдом. Изгледа као да је сад начињена. јер се је сребро, којим је превучено, врло добро сачувало; ако се нађе друга употребићу их. Ту су пафту нашла дјеца, којој сам казао да копају по развалинама.

Мислим, да ћу наћи и коло од полијелеја, јер су га видјели прије, па га засули, тражећи новац. Један је старац још жив који га је видио.

Прије 50 година нашао је један човјек код црквишта лонац новаца и печат цркве Миросавца у њему с ликом праведног Лазара. Печат су продали у Броду, гдје га је видио мој отац Софроније.¹⁾

Прерађено по опису:

Митра Поповића

свештеника бољанићког.

¹⁾ И опет захваљујемо оцу Митру, који и поред недовољне вјештине у писању настоји, да изнесе на јавност наше старине и заузима се за њих. То може послужити за примјер писменијим и ученијим. Нека настави и на даље труд у томе, само нек не допушта, да дјеца траже по развалинама, јер дјеца не знају цијене старинама.

Ур.

Посвета милој српској омладини.

Од Д. Миковића.

О, младежи српска мила, од мене ти стихи ови,
А од Бога теби били обилати благослови!

*

Да под њима брже растеш, па послужити часно
роду:
Бранећ' име, бранећ' образ, бранећ' вјеру и
слободу.

*

Ништа љепше ни часније за човјека бит' не може,
Но кад роду часно служи : сваки како ко узможе.

*

Уз свој народ, српски народ, стојати нам свагда
треба,

Па макар нам ради тога грча била кора хљеба.

*

Роду, дјецо, много треба, јер на крсту и још стоји.
И те смртне тешке муке про пет стотин' љета броји!

*

Благо теби, док си мала јер не видиш тад ту рану
Ал' на снагу када будеш, видјеш је ка на длану .

*

Јер кол'ко је српске земље толика је и та рана
Ње болови болеће вас ђецо, рода : расцјепана!

*

Па љекове, о младежи, кад устреба привиј ове,
Вјеру, љубав, наду, слогу, и још овај што се зове :

*

Рад, молитва и поштење и послушност и стрпљење,
И побожности и смирености ту је : лијек ту : спасење.

*

У стихове нећеш ове дар пјеснички ни познати.
Ал, на лијек они ћете, мила моја, потсјећати.

*

Па их прими, па их читај, о, будућа српска славо
А спасла те Мајка Божја и помога' свети Саво!
„Господъ радостн дѣховнымъ да исполнитъ т.д.“

Ман. Бања, 26./9. 1895.

Твој смирени и у Богу грјешни молитвеник :
Игуман Дионисије.

Зачеће пресвете Богородице.

Јанна славна њмѣк зачинаетъ чстѣю Без-
плотнаго заченшѣю Господа преклагато : и
родити иматъ плотню и мѣшѣю родити Христа
(Кон. соч. Антонијево гл. 1. пјес. 1.)

У вароши Назарету.

Сузе рони света Ана :
Ка' презрена и несрећна,
И претужна саморана!

*

Већ педесет љета броји,
С Јоакимом брачне среће,
А с дјететом Свеблагн Бог,
Да обдари још их неће.

*

Јест не може, пит' не може,
Богољубна света Ана,
Па наричућ' у врт ступи,
Сва од туге опхрвана.

*

Ал' у врту гн'јездо видје,
На ловровој границици,
Тиће мале ту излећи,
Прохтјело се једној тици.

То је више растужило,
У помоћ је бога звала,
И ронећи грозне сузе,
Овако је нарицала :

*

Јоаким је побјегао,
У планину код свог стада,
И он тамо, тужни старац,
У сузе се купље сада!

*

Рувим му је жртву презро,
У Божјем је храму неће,
Јер породе ми немамо,
А стари смо ево веће.*).

*

Што ћу сада пренесрећна ?
Бог од себе одбаци ме . . .
А људи ме сад презреше,
И добри муж остави ме!

*

*) У презрењу су били код народа они, који нијесу
имали породе.

Не могу се успоредит'
 Ни с тицама ни звјерима,
 Ох! не могу с ничим, с ничим:
 Што подмлатка свога има!

*

О Господе! Ти си Сари,
 У старости дао сина, . . .
 Ани дао Самујила.
 Виђ' и мене са висина.

*

Ако дијете даш и мени,
 Посветићу г' Теби Боже,
 Милосрђе Твоје да се.
 Благосиват' Кроз-а-њ може!"

*

Кад изрече ове р'јечи,
 Божји јој се анђ'о јави,
 И Превељу дивну радост,
 Светој Ани тад објави:

*

„Уздисаји твоји, Ано!
 Кроз облаке већ прођоше,
 Твоје сузе, жеље, молбе,
 И до Бога већ стигоше;

*

Затрудњећеш и родићеш,
 Немој више сузе лити;
 Од свих шћери човјечанских,
 Шћер ће твоја виша бити!"

*

Марија јој име подај,
 Благослов ће прави бити,
 Преко ње ће нараштаји.
 Благослова сви добити.

*

Човјечанске шћери никад,
 Од Ње више било није,
 Нит' је од Ње никад било,
 Нити може бит', часније!"

*

Поклони се Ана Њему,
 Па радосним гласом рече:

„Богу хвала, а то дјете,
 Служиће Му Дању, вече!"

*

Јерусалим посјетила,
 Божју милост величала,
 Молила и клечала,
 Па код „златних врата стала“.

*

У пустињу Анђ'о оде,
 Јоакиму рече таде:
 „О, не тугуј Божји слуго!
 Вељу милост Бог ти даде;

*

Молитве је Бог примио,
 Он ће теби шћерку дати,
 С којом ће се сви народи,
 Вазда живо радовати!

*

А истина да је ово,
 Што ја теби навјешћујем,
 У Божји град Јерусалим,
 Ја те сада упућујем;

*

Ти ћеш тамо Ану наћи,
 Код златнијех оних врата,
 А предивна ова радост,
 Од мене је њој казата.“

*

Кад изрече анђ'о ово,
 У висине одлетио,
 Јоаким се поклатио,
 Па град свети посјетио.

*

Нађоше се муж и жена,
 Ка' је анђ'о навјестио,
 Па се срећно, тај пар свети,
 У Назарет повратио.

*

Сад Децембра деветога,
 Зачеће се Дјеве слави,
 О, слава Ти, Свемогући,
 Што нас слављем тим прослави!

Број човјечанства по вјерама с особитим обзиром на хришћанство. (С. Д.)

Веома је тешко навести поуздане податке о броју људи на цијелој земљи па разумије се и о броју вјерних појединих религија. Сви су подаци, које о томе имамо, одређени од ока, а томе је више узрока.

Све државе на земљи не воде попис свога становништва, јер им није могуће и кад би хтјеле, па и саме европске државе, које имају колоније, не могу поуздано знати број њихових становника; још их нијесу тачно испитале. Даље кад се узме на ум мржња урођеничка свуда према дошљацима (н. пр. у Индији, Африци итд.), кад се ејетимо, да народи на ниском степену просвјете не дају, да им ко загледа у породични живот; даље има доста огромних пустиња, по којима живе на пола дивља и немирна пастирска и разбојничка племена, међу која није лако доћи, а извијети живу главу. Најпослије кад знамо, да има и скоро са свим дивљих раса, које и човјече месо једу, на пр. у Берберии, Гвинеји и по другим острвима, онда ће нам бити јасно, да не можемо бити на чисто с питањем: колико је људи на свијету?

Најтачније податке о томе имамо у Европи:

Дакле од прилике има на свој земљи више од 1,500.600.000 душа. Од тога броја:

	381,200.000	станује у Европи,
око	354,000.000	" " Азији,
"	127,000.000	" " Африци,
"	133,670.000	" " Америци и
"	4,730.000	" " Аустралији.

Што се тиче броја Хришћана, а особито броја хришћанских конфесија, и ту има врло великих мука, да га чисто одредимо, јер су обично мисионари различитих хришћанских конфесија они, који нам о томе говоре. Они тачно не могу, да нам наведу, колико је вјерних ове или оне хришћ. конфесије, а понајвише су уз то и непоуздава њихова извијешћа, јер хотимице не ће да кажу истину; често кажу, да већи број но што је у истини, припада конфесији, којој и они припадају. Најпошље у свакој хришћанској конфесији има и секата, једних, које су јој ближе и које су скоро као и она (на пр. руски расколници-поповци) и других, које се више од ње рзаликују (неки беспоповци), те неки

и те секте убрајају у ту конфесију, а други не.¹⁾ То је све узрок, што се не може најпоузданије знати, колико је вјерних сваке хришћанске конфесије.

Данас се обично узима, да има:

105,000.000 православних хришћана,
200,000.000 протестаната свијех и
195,000.000 римских католика.

Дакле држи се, да има данас преко:

500,000.000 хришћана на свој земљи.

Сад ћемо мало поближе говорити о хришћанским конфесијама.

Од онликог броја православних има:

у европској и азијској Русији	око	78,000.000,
" краљевини Румунији	"	4,780.000,
" Бугарској и Ист. Румелији	више од	2,500.000,
" Угарској, Хрватској и Слав.	око	2,600.000,
" краљевини Грчкој	више од	2,145.000,
" европској Турској	" "	2,120.000,
" краљевини Србији и преко		2,150.000,
" Буковини и Далмацији	"	500.000,
" кнежевини Црној Гори	око	222.000,
" Босни и Херцеговини	"	700.000.

Остало иде на 4 дијела свијета осим Европе и то: у цариградском патријархату (што му припада у Азији); у Кинеској, Јапану и сјев. Америци преко: 5,885.600 душа,

у антиохијском патријархату око 100.000 " "
" александријском " " 30.000 "
" јерусалимском " " 25.000 душа.

Протестанти су:

Већином у Њемачкој, Вел. Британији, Холандији, Данској, Шведској и Норвешкој, Швајцарској, даље у вел. мањини у Русији, Аустроугарској и у Француској (око 800.000 калвина) за тим: по инглеским колонијама, Азији (2 $\frac{1}{2}$ мил.), Африци; у већини у Сјев. Америци и више од $\frac{2}{3}$ становништва у Аустралији — протестанти су.

Р. католици су већином у Европи. Р. католичке су земље, Ирска, Француска, Белгија,

¹⁾ И једне и друге врсте секата, има код све трију главних хришћанских конфесија. Тако у руској правосл. цркви поред споменутих расколника има и сектата. У рим. кат. цркви има: сједињених других обреда, старих католика, јанаениста, петробрузијана; а у протестаната има веома много разних друштава. Осим тога има и назарена и т. д. скоро код свију.

Шпанија, Португалија, Италија паскоро и Аустро-угарска. У Русији има их скоро 10%; $\frac{1}{3}$ становништва Холандије и Швајцарске; има их око 15,000.000 у Немачкој, око 1,800.000 у Инглеској, у Србији и Црној Гори око 15.000, у Бугарској 54.000 (унијата), у Босни и Херцеговини око 300.000, а у Турској Европској и азијској, Грчкој, Азији, Африци, јуж. средњ. и сјев. Америци и Аустралији око 76,500.000 заједно с унијатима источног и других обреда, холандским јансенистима старим католицима, које и сад обично убрајају у вјерне римске цркве.

Нас ће православне занимати, ако изнесемо колико има оних, који су изневјерили своју вјеру, па прешли у унију с Римом. Ти су двојаци. Први су унијати источног („грчког“) обреда, дакле они, који су православље изневјерили, а друго су унијати других обреда.

Дакле погазило је православље:

око 2,032.000 Малоруса (Русина) у Галицији и сјев. Мађарској, 1,150.000 Румуња у Сибињу, 54.000 Бугара²⁾ у Бугарској и Ист. Румелији, 10.060 Срба у Хрватској и Славонији (Жумбрак, главно средиште Срба унијата, броји 7050 душа) око 65.000 некадашњих православних у Сирији, Палестини и Египту и, најпослије 34.900 Грка у јуж. Италији.

Унијати других обреда јесу: маронити, јанковити, копти, несторијани и јермени. Њих свију има око 576.000 душа.

Сад ћемо укратко рећи које народности припадају којој од трију главних хришћанских конфесија. За тачност и овога можемо јамчити само у европских народа.

Православни су:

Велика већина свих Руса, преко половину Срба, већина Бугара, скоро сви Грци, већина Румуња, неколико иљада Финаца (Шведа), неколике иљаде Пољака, половина Козака, неколике десетине иљада: Киргиза, Черкеза, Калмика и Самоједа; неколике иљаде Турака и више Арапа, даље преко 100.000 Кинеза, Јапанаца и становника Алеутског острва у сјев. Америци. Разумије се има још и других, али их је мало, то их не набрајамо.

²⁾ По што није цариградски патријарх хтио да чује за жеље Бугара, кад су 1860. г. па даље овало до 1871. тражили црквену аутономију, многи пријеђу у унију, али их се већина повратили, те их је само толико још остало у унији.

Протестанти су ови народи:

Већина Нијемаца, Инглеза, Данци, $\frac{2}{3}$ Холандијанаца, Швеђани, Норвежани, око 1,000.000 Словака (лутерана) и 115.000 Чеха (калвина), око 200.000. Мађара, пола Лужичких Срба, даље разни народи особито по инглеским насеобинама.

Римокатоличкој цркви припадају:

Португалици, Шпанци, Ирци, скоро сви Французи, Белгијанци, нешто Холандијанаца, сви Талијани, $\frac{1}{3}$ Нијемаца, скоро сви западни (Славени (Чеси, Пољаци, Словенци, пола Луж. Срба) (Хрвати), преко 1,000.000 Инглеза, преко 1,600.000 Срби у Босни и Херцеговини (300.000), Турској, Хрватској, Славонији, Далмацији, Србији и Црној Гори, 54.000 Бугара (унијотâ) неколико иљада Грка, (униота), преко 195.000 Албанеза, више стотина иљада сједињених Арапа, Кинеза, Јапанаца и др. у Азији све државе Јужне и Средње Америке. и други народи на колонијама р. католичких држава.

— Као што смо прије казали, да не могу бити тачни бројеви у овоме нашем питању; поред споменутих разлога, и тај је, што на жалост, има особито у Европи и таквих, који на припадају никаквој конфесији. —

Колико има неправославних (стародокских) источних хришћана, не зна се. Неки веле да их има само $5\frac{1}{2}$ милиона, а други 10,000.000. Нама се чини, да је овај задњи број свагако тачнији.

Неправославни источни хрешћани су они хришћани, који не припадају православној цркви, ни другој којој, али се нијесу пуно удаљили од православне цркве. Њихова је разлика, што не примају неки догмат православне цркве или по неки васељенски сабор као што на пр. јерменска и коптска црква не признају халкидонски. Тих неправославних хришћана има: око 4,350 000 Јермена у Азији и Европи, око 300.000 јаковита (100.000 у Сирији и 200.000 несторијеваца у Индији који су се сјединили с јаковитима), око 165.000 несторијеваца (халдеја) у тур. Азији, Перзији и Индији (Томиних хришћана), око 700.000 копта у Египту и око 4,100.000 Абесинаца³⁾. —

Сад да говоримо о нехришћанима.

Од свих нехришћана најближи су нам једнобошци, а то су: Јевреји и Мухамеданци.

³⁾ Абесинци се врло мало разликују од православних чак себе убрајају у остале православне народе; они су за сједињење с православном црквом вољни и опће то ће се извршити до коју годану.

Јевреја има на земљи свега око 8,000.000 и то : преко 6,000.000 у Европи, у Азији 300.000, у Африци 56.000, у Америци око 500.000 и у Аустралији 32.000.

Мухамеданаца има по прилици око 250.000.000, јер њихови мисионари у Африци боље напредују од хришћанских.

У Европи и Азији има их преко 170,000 000, у Африци око 90,000.000; остало у Америци. У мухамеданце убраја се преко 1,000.000 Срба у Босни и Херцеговини и европској Турској; преко 320.000 Бугара у јуж. Бугарској и Ист. Румелији.

Осталих, које називамо незнабошцима има око 850,000.000 душа.

Од тих има :

Браминих вјерних око 210,000.000, будиста, кинеских и јапанских разних вјера скоро 500.000 000 душа.

Најпослије има таквих, које с правом зовемо идолопоклоници; то су т. зв. фетишисти. Њих има чак и у Европи око 20.000, а преко 20,000.000 у Азији, око 130,000.000 у Африци, 17,000.000 у Америци, у Аустралији, и по острвима различитих мора око 2,500.000 душа.

Дакле нехришћана има два пута више него хришћана свих уједно. Код толиког броја људи, међу којима се још није засијала свјетлост Христове науке, не треба да се хришћанске конфесије међу собом гложе и једна другој јаму копа, код толиког рада још не почетог. Ко је одушевљен и борац за Христа, нека се ту огледа!

Р а з н о.

Допуна тестаменту блаженопочившег Митрополита Ђорђа Николајевића од 26. новембра 1895. Тачна I. (Види лист „Б. Х. Источник“ свеска VII. и VIII. од 1896. год. стр. 224.): „АЕ и Митрополит дабро-босански. Број 28/м Српско-православној црквено-школској општини у Блажују. Сходно својој побуди и ранијој одлуци : да по времену и цркву у том мјесту помогнем, а на молбу општине од 27 децембра 1893., број 39. — ријешено сам се, да на зидање цркве православне, за парохију осјечко-блажујску, поред постојеће школе, притечем у помоћ прилогом од четири хиљаде форината а. вр., али само под следећим условима : 1) ако црква буде онаква, каква је предложена у плану са дописом општинским 29 новембра 1892., број 52. 2.) Ако се црква начини најдаље до двије године, са гробницом, рачунајући од дана, којег се план одобрио буде.

Данас новце депонујем на име општине у Блажују, код народне дионичке банке. Односна књижица, гласећа на четири хиљаде форината налази се у сачувању код консисторије.

Новци ће се подизати уз претходну молбу општине и моје одобрење, и то : Хиљада форината чим по одобреном плану цркви се темељ, положи ; двије хиљаде издаће се, кад црква буде под кров стављена, а потоња и четврта хиљада, када се црква по све доврши у зидању.

Ако се ова црква не би најдаље за три године подигла, т. ј. од 14 јануара 1894. до 14. јануара 1899., ја, или мој замјеник — митрополит дабро-босански — са консисторијом, потегнуће ове новце натраг, и половицу употребити на друге племените цијели, у корист народа српско-православног у Босни, ове дијецезе, и остатак од двије хиљаде форината, раздијелити на родбинске моје, у тестаменту означене нашљеднике. Ради ове евентуалности, један примјерак овог писма, под мојим потписом и печатом, остаје у консисторијалној архиви. На основу тога, нека општина даље поступи гдје треба. У Сарајеву 14/26 јануара 1894 (М. П.) АЕ. и Митрополит дабро-босански : Ђорђе Николајевић с. р. свједоци печата и потписа : Ђ. Петровић прото ; с. р. С. Н. Давидовић прото с. р. и Ђорђе С. Бјелановић прав. свештеник с. р.“

Одликован. Ваљани уредник овдашњег листа „Бос. Виле“ госп. Никола Т. Камиковић добио је од Султана Хабдул-Хамида орден III. степена Меџидије. Усрдно честитамо!

У Маглају на Врбасу биће на малу Госпојину о. г. постављен темељ срп. православној цркви, која ће својом љепотом дичити онај крај. — Живили приложници!

Руски цар Никола II. са царицом посјетио је 15. августа о. г. престолницу Беч, те је као гост пробавио код нашега Монарха 3 дана.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„Господин Протосинђел Винтор, уредник „Вјесника српске цркве“ и „Мира“ одликован је орденом св. Саве III. степена. Честитамо заслужноме мужу то одликовање!

Оженио се рођеном сестром. Леки Давид Вебар још у младости својој отишао је из Угарске у Америку. По његову одласку умре му отац, а мати се уда по други пут и у том браку роди кћер Терезу, која по смрти родитеља такође оде у Америку, ђе је Вебар случајно позна и ожени се с њом, незнајући да му је сестра по матери. Вратив се овога љета у домовину, да посјети Миленијску изложбу, дозна од родбине, да му је супруга рођена сестра, те се од жалости ради тога убије!

Бугарска црква у Цариграду, која је сва од голог гвожђа, већ је састављена и до идућег прољећа биће сва готова. У Москви је поручен иконостас, који ће стати 20.000 рубаља.

Сваштеничко удружење Краљевине Србије држало је у Биограду своју VII. редовну скупштину 21. 22. и 23. Августа о. г. у дворани Велике Школе. Предеједником је, већином гласова, изабрвн Димитрије Цветковић протојереј пиротски.

Палење кандила. Зејтин треба смијешати са једнаком количином слане воде и добро измућкати, па оставити на миру, да се зејтин одвоји на врх. Тај се Зејтин одвоји и с њиме се пуне кандила. Сад се узме и памучни фитиљ и натопи у сланој процијеђеној води, да не буде зрнаца од соли, извади и добро осуши, па се онда за кандило употребљава. На тај начин добије се жута и сјајна светлост без дима и зејтин много спорије сагоријева.

Његову светлост Српског Патријарха Георгија и Епископа далматинско-Истријског *дра Никодима Милаша* изабрало је српско свештеничко удружење за своје почасне чланове.

Парница између Срба и Ромуна ради православне цркве у Сараволу, свршена је у корист српску. Црква и школа припале су Србима, за које су ови дужни да исплате Ромунима 6705. фор. 38 новч. Сви приходи црквени одсад припадају српској црквеној благајни, а Ромуни ће бити дужни све пристојбе за црквене функције ван цркве плаћати за утвари црквене, српској цркв. благајни.

Свчаност у Бос. Крупи. На Малу Госпојину о. г. свечаним начином освешћена је нова српска

школа и школска застава. На бесједи је учествовало српско црквено пјевачко друштво „Вила“ из Приједора, уз одигравање историјског комада „Ђурађ Бранковић“. Сретно!

У Митровици, косовског вилајета, Рашко-призренски Митрополит г. Дионисије освешћео је 4. Августа о. г. темељ цркви, која ће бити посвећена у част светитељу Сави.

Свјетска изложба у Паризу, отвориће се 1900. године. Инжињер Давис кани направити кулу за ту изложбу која ће бити већа од Ајфелове. Кула ће бити висока 115 метара, имаће 24 боја (спрата) и биће освјетљена са 20.000 електричних лампи. Помоћу хидрауличког апарата, моћи ће се за сат окренути око саме себе, и тако ће посјетиоци моћи видети цијелу изложбу и сав Париз, без да се и макну с мјеста!

Православни Срби у Сплету одлучише, да направе српску цркву. Кома је Бог дао, учинио би племенито дјело, да притече у помоћ са прилогом малом броју онамошњих православних Срба.

Нова женска гимназија. Ове јесени отвара се у Пешти нова женска гимназија, у којој се грчки неће учити, а латински се почиње истом у V. разреду.

Завод за поправљање. Угарски министар правде намјерава да оснује завод за поправљање запуштене дјеце у Вршцу, у којем би било мјеста за њих 120. Варошка управа већ је позвана да дадне нужно земљиште, на коме ће се та зграда подићи. — И код нас има дјечурлије, која се скита по сокацима и поред живијех старатеља. Корисно дјело учинила би власт, кад би ове будуће свјетске љенивце и скитнице на какав користан рад упутила.

Школе за вјештачке ручне радове, која стоји под управом Гђе Драге Ђорђевићке у Биограду, спрема ученице у свима ручним и ткачким радовима и траје 3 године. У тој школи учи се: вез, плетење, мрежање, стручно цртање, израда бијелог рубља, израда женских хаљина и ткање на вјештачким најсавршенијим разбојима. У заводу се примају дјевојчице од 13 година из основне школе, и по свршетку те школе имају право на државну и приватну службу.

Краставци за зиму остављају се у Шведској на овај начин: на измаку љета оберу се здрави недирнути краставци заједно са парчетом лозе, оперу се и добро осуше. Потпуно суви намажу се бјеланцетом и објесе, да један другог не додарије, на суво мјесто, ђе има промаје (вјетра). Тако спремљени краставци, могу се до Божића очувати.

Да нестане бобуљица на руци, ваља кору од два лимуна потопити у један децилитар (од прилике 30 драма) јаког сирћета, па тамо сваког јутра и вечера мазати бобуљице четкицом или каквим перчетом.

Влага у кући. Ако оћемо да се увјеримо да ли у кући има толико влаге, да здрављу шкоди, треба, по препоруци једног француског научњака, ово радити: измјери један килограм (300 драма) нагашена креча и метни га на дашчицу да у затвореној соби стоји 24 сата. Послије једног реда (дан и ноћ) узми креч и поново измјери. Ако је креч тежи само за 10 грама (око 30 драма), онда соба није за становање — шкодљива је.

У Македонији код Струмице има *Српски женски манастир*, у коме има до 30 калуђерица, које се приловима и домаћим радом издржавају. Ово је једини српски женски манастир.

Апотекарски практиканти. Угарски министар просвете у договору са министром унутрашњих дјела, послао је на све подређене жупаније отпис, по коме се, ушљед највишег ријешења, одсад могу примати и *женске*, као апотекарски практиканти.

Норвешки научњак Нанзен, у намјери да пронађе сјеверни земљин пол, до кога још љуцка нога није допрла, путовао је нарочитом лађом до 78° сјеверне ширине. Пошто је ту ужасна зима — преко 52° испод нуле, лађа му се заледи, то је он са друштвом и псима, који су му вукли саонице по леду путовао даље пјешнице. Нанзен је с великом муком допро до 86° 14 сјев. ширине и даље није могао. Одважни Нанзен покушаће још једном тај проналазак чинити, али не више лађом, него ли саоницама по леду,

Учитељска школа у Биограду, примјештена је почетком м. Септембра о. г. у Алексинац и тамо почетком ове школске године наставити свој рад*.)

*) Ово се у „Малим Новинама“ опориче. Ур.

Грозан обичај Међу *Патагонцима* (дивљи народ у јужној Америци) влада обичај, да дјеца својом руком убијају своје родитеље, кад ови остаре или иначе постану досадни својој дјечи. Тај грозни чин обавља се по претходној објави у присуству сродника и знанаца. Код тих дивљака не требају ни мртвачки сандуци. Мртвац иде сам до гроба, и пошто се обаве нужне пјесме и праштање са својтом, дотле се и гроб ископа и најстарији син укопа живе родитеље. Патагонци се радо предају тој судбини, јер тврдо вјерују, да одма долазе у рај!

У руска свеучилишта. и техничке школе од 1825. пријављених чифута, примљено је само 225.

Неки листови пишу, како ће нови Дабро-босански Митрополит уредити црквено стање у Босни и Херцеговини са установљењем Конзисторија при сваком митрополиту. Осим тога нагађа се, да ће при свакој конзисторији бити и административни одбор за управне послове, у који ће доћи свјетовна лица. — Лијепа замисао и ми се од срца радујемо свему оном, што иде у прилог стању наших св. цркава.

Насиља у Старој Србији. Учестани гласови доносе немиле вијести, да Арнаути једнако плачкају, прогоне и убијају онамошње српске житеље. Младе српске ћери отимају, себи их од воде, бесчасте и силом турче, па ни цркве и школе православне нијесу од арнаутске обијести поштеђене. Вријеме би било да човјекољубива Европа узме једном у заштиту онај невино-страдајући народ, кад отоманске власти или неће или не могу да угуше зло, кога 19. просвјешени вијек неби требао да трпи!

Троглава змија. На Бањици код Биограда нађена и жива ухваћена змија са три главе дуга 1 м. и 20 см. Хране је млијеком и испитују чудо, које се досад само у баснама могло чути.

Мед за оставу најбоље се очува у добро глеђосаним лонцима или у стакленим посудама. Ливено (метално) посуђе није за мед. Мед се најбоље сачува, кад се залије одозго са растопљеним воском, и повеже паргамент-хартијом, па остави на суво мјесто. Да мрави неби штету правили, треба наоколо око суђа посути пепелом, но и тај треба чешће протрести или новим лугом поновити, јер ако се закори, мрави ће и

опет насртати. Мед у зими смрзне и посуђе обично попуца. Да се то предупреди, треба у мед забости ексер или клин 2 цм. у пречнику дебео. Кад се клин из кристализаног меда извади, остане рупа, која стакло или земљан суд очува, да од зиме не пукне.

Упис у завод за глухо-нијеме траје до половине септембра. У томе заводу дјеца уче (знацима) говорити читати и писати, а одраслијима предаваће се и трговачко књиговодство, а по жељи поучаваће се и кројачком или обућарском занату. За нужне услове, обраћа се управитељу завода г. Вељку Љ. Рамадановићу у Пожаревац (Србија).

Оживио мртац. У Темишвару је скоро боловао неки човјек од запалења плућа, па се једног дана обнесвијести од јаке болести тако, да је изгледао да је већ умро. По обичају окупају га и ставе на мртвачки одар, па му упале више главе воштаницу, а жена и неколике комшинице ударе у кукњаву и запомагање. У том се мртац пробуди, па кад види шта је с њим било, скочи с одра, дохвати онај чирјак са свијећом, па закупи жену и комшинице, тако да све заглавише врата, и болесник се тешко умири. — Ово је лијепа поука за наш народ, да не брза са сараном умрлих прије 24 сата, јер нам слични примјери, па и само искуство у народу свједоче, да је много људи, у таквом заносу, живијех у земљу затрпано. Та, и пословица народна говори: „ако је итња мријети, није копати“!

Примили смо позив за Храмовску славу и забаву, коју је приредила срп. правосл. црквено-школка општина у Драговићима уз добровољно судјеловање српске прњаворске омладине у очи Мале Госпојине о г. са пјесмом, декламацијама, представом „Светислав и Милева“ и народним српским играма. — Пошто је црква драговићка сад у поправци, а у својој унутрашњости оскудјева у многим свештеним утварима, а особито ради сиромаштва ондашње српске народне школе, — то црквени одбор моли родољубиву браћу, да их потпомогне добровољним прилозима, који се шаљу на г. Луку Опачића, свештеника у Прњавору.

Извјештај о православном богословском заводу у Задру за годину 1895/6. У том је дјелу чланак „Латинска теорија о развићу догмата“ од К. М. У другом: Управитељ завода, наставничко особље,

преглед предавања, библиотека, главни отписи, љетопис, слушаоци и приправници Богословије, статистички преглед и објава. — У I. разреду било је 17, у II. 6, у III. 14, а у IV. 3 питомца, у све 40 питомаца и 31 приправник, који се уче на задарској и которској Гимназији. Са испитом зрелости, примљено их је свега 10. Ученика је било из свију Дијецеза, као и 2 из Дабро-босанске Епархије. — Нова школска 1896/7 година отпочиње 1. октобра по н. к.

Најбогатије су жене: Мро Хети Грин у Њу-јорку и сињора Кизино из Чили-а. Прва има преко 300 милиона а друга једну милијарду динара. Прва троши годишње 15.000, а друга 10 милиона. Прва је тако тврда, да изгубљен марјаш тражи; а друга позива цио персонал ескадре американске, и части ту силну свјетину по више дана, наредивши трговцима, да ништа не примају од гостију за купљене ствари, него све иде у рачун гђе сињоре!

Кад жена остари? Саме жене нијесу једнаког мишљења у одговору на то доста партајично питање. Ево неколико њихових одговора: „Жена остари, кад јој умре муж, коме је своју последњу љубав посветила“. „Жена остари чим други почну мислити да је остарила“. „Жена остари, чим на силу бога оће да се подмлади“. „Жена, која сачува свјеж дух и добро срце, не може никад остарити“. „Жена је остарила онда, кад сама дође до тог увјерења“. „Жена остари, чим почне завидити млађима“. „Сујетна жена неостари никад, несрећна и сувише рано, а разборита управ онда, кад је томе вријеме“. — Дакле ни двије заједно не могу да се сложе у томе, кад ја право вријеме женске старости!

Њ. В. Рашко — призренски Митрополит, освештао је 15. септембра о. г. у Пријепољу нови храм Божиј, који је подигнут у славу св. Василија остршког чудотворца. Сретно!

Покољ у Цариграду. Око половине августа о. г. оружани ермени напали су на отоманску банку и неколико чиновника поубијали. Затим је настало право мрцварење по улицама цариградским. Турци су немилосрдно тукли, сјекли и давили ермене ђе су кога стигли. Мртвих и на једну и на другу страну стотинама је пало, а многи су и живи побацани у море. Посредовањем велесила мир се привидно повратио, али се сваког часа боје нових изгрета. — Докле год

у Турекој не завлада права равноправност и за хришћански елемент, тешко да ће бити мира, јер 19. вијек не трпи ничијег тирјанства и угњетавања.

Отварање Бердапа (Демир Капије) на Дунаву код Оршаве, извршено 15. септембра о. г. свечаним начином у присуству Цара и Краља Аустројског Франца-Јосифа I., Краља Српског Александра и Карола краља румунског. Око 400 гостију стигло је 14. и. м. из Пеште у Земун. Нарочити пароброд дун. пар. друштва послужило је гостима за одлазак и долазак. На свечаности су биле заступљене и црквене власти. — На регулисању тога канала рађено је 6 година дана, а трошкови су одобрени од 11 милиона форинти. Важно!

Родољубиви пастир. Умировљени јереј *Петар Јовановић*, бивши путнички парох са својом супругом Јулијаном оставио је св. Богородичној цркви у Земуну легат од 2000 фор. да им се у тој цркви сваке године на Петровдан држи свечан парастас. У једно је тај пламенити пастир заврештао легат од 10.000 фор. да се по један питомац богословског завода у једној вишој духовној академији васпитати може. Хвала родољубивим дароватељима, који су тијем дјелом себи за живота подигли споменик, који ће годинама узносити име људи, који за цркву своју толико осјећају. Такав споменик доиста неће ни зима ни друга непогода одштетити. Лијеп, доиста примјер и осталој браћи, којима је Бог дао лежећег имања, да се угледају на честитога оца Петра Јовановића!

Синан-паша, који је на Врачару спалио тијело св. Саве био је најпрво прости свињар, послје се потурчио и својим јогунством и суровошћу попео се до велике части у турекој цар-

вини. Рођен је 1507. г. у Топољанима-призренског валилука. Никад није боловао. Пет пута, 1580—1595., бивао је великим везиром. Након себе оставио је силно благо: 600.000 дуката, 2.900.000 аспри, 20 сандучића са кризолитом, 15 бројаница од бисера, 30 алемових челенки, 20 мискала златног пијеска, 20 леђена оситих драгим камењем, 600 ћурака од самура, 600 од пули рисоине и 30 од црне лисице, 1065 комада златотканих хаљина, 61 рупњак бисера, 2 ђердана од алем камена драгог, 2 покровца с драгим камењем, 30 седала бисером искићеним, 7 кожных простирача осутих драгим камењем и тд. Умро је 24. марта 1596.

Електрична лампа. У пруској гарди чињене су скоро пробе са електричном лампом, која може да осветли предмет у ноћној помрчини прије, но што се опали пушка. Апарат је смјештен у кундаку од пушке и покретом ове, апарат се упали, те осветли мјесто куд пуцати треба. Чим се пушка избади, електрична струја престане, те мрак штити стрелца, да га противници не виде.

Пуштање крви код стоне штетно је с тога се то предузима само у крајњој нужди, кад марвинчету грози опасност од навале крви у мозак и плућа, кад марвинче тешко дише. Осим тога, при јаком запаљењу копита и при свима тровањима, да би се с крвљу изнијела из тијела извјесна количина отрова.

Највећи пароброд на свијету, именован „Барбароса“ пушћен је овијех дана из Хамбурга у море. На томе пароброду подигнута је у средини читава двокатна кућа. На палуби има мјеста за 2000 путника. Барбароса има двије машине свака по 3500 коњских снага, 650 електричних свјетиљака и више чамаца за спасавање.

Књижевне вијести.

Глас из Цркве. Неколико Проповиједи прото-презвитера *Јована Вучковића*, професора Богословије и привр. ректора правосл. срп. богословског училишта Карловачког. У Ср. Карловцима Српска Манастирска штампарија 1896. Цијена једна круна, стр. 200, 12 проповиједи.

Казали су: „колико људи, толико и ћуди“. Еле, свако о овој, или оној ствари друкчије суди

и мисли; ал сигурно, већина ће сложити се с нашим назорима, и рећи: „да је дјелатељима у Винограду Господњем, прва и најпреча дужност, проповиједати „Слово Божје“.

И наше црквене поглавице пазе на ту грану пастирске дужности, па наређују и препоручују подручном свештенству, да што чешће, и сваком даном приликом проповиједату Слово Божје.

Хвала Богу, и ваљани проповиједи имамо, у читавим и засебним књигама, као : Живковића, Беговића, Петрановића, Грујића, Јеремића, Вукадиновића, Михаиловића, Митрополита Михаила и т. д.

Еле, само је потребна, да свештеници сами увиде, неописану вриједност о проповиједању Слова Божјег! И онда, својски се око те гране заузму: не треба презати и бојати се, овог, или оног, јер ко савјесно испуњава вољу божју, тога Господ Бог чува!

И горе истакнута књига, нови је литерални приносак у бесједништву. Име писца, споменуте књиге пречас. г. Јована Вуковића познато је, као једног од најбољи богослова у Српству, а при томе Србин је од главе, па до пете, штоно има ријеч. Па и проповиједи г. Вучковића у добри су нам час дошле!

— Књига је подијељена на два дијела. — *Први дио* „Ходите, да се судимо“! . . . У овом дијелу проповиједи су, — што их је г. писац бесједио уз часни пост, у Сријемским Карловцима. Има их осам. Све су језгровито састављене, и пуне богословске науке, уз оне — силне и умјесне цитате из св. Писма. Проповијед на стр. 86—104., говорена, слушаоцима богословије, од особите је важности. Сваки свештеник, био он млађи, или старији, наћи ће лијепе поуке у њој, за свој свети и узвишени позив. — *Други дио*, Лажна „Госпа винска“. — Овдје су четири проповиједи, говорене 1889. год., и то: у Беловару, 9. јула; у Бршљаници, на Преображење; у Гудовцу, на Успеније; у Сриједској, на рођење пресвете Богородице.

— Све четири проповиједи тенденциозне су, и са жарким родољубљем написане.

— Језик је чист, стил лаган и врло разумљив, штампа добра, а ћаге лијепе.

— Књига се најтоплије препоручује нашем свештенству

Ив. П. С.

Дакамерон, сто прича од сто најславнијих писаца свјетске књижевности. Излази у свескама. Цијена је свесци 20. новчића.

Пјесме за дјецу, намијењене учењу по забавиштима и основним школама од И. М. Поповића. Цијена 20 новчића.

Српски пчелар. Првог октобра о. г. отпочиње излазити лист за српске пчеларе и све пријатеље пчеларства. Лист стоји под покрови-

тељством Његове Светости српског Патријарха Георгија. Главни је уредник г. професор Јован Живановић и одговорни уредник г. ђакон Иван Маширевић гимн. катихета, „Српски Пчелар“ излазиће мјесечно једанпут, а цијена му је на цијелу годину 2 форинта. Пречасном свештенству препоручује се такав лист, који ће у истини служити за усавршавање и напредак гајења пчела, које се и у нашим крајевима држе.

Претплата на двије горње књиге, као и на „Српски пчелар“ шаље се „Српској Манастирској штампарији“ у Срем. Карловце.

Прво коло прича. Николе Марковића Ердџана изашло је из штампе и може се добити по 30 новчића у књижари Милана Петка Павловића у Вршцу. Та занимљива збирка састоји се из 11 одабраних прича.

Назарени, роман Јаше Томића издаје се по другипут. Садржина је иста, као и у првом издању. Цијена је *форинти*. Добија се у свима српским књижарама.

Споменак, *жртва своје дужности*. Двије црте из педагошког живота. Написао Васо Кондић. Прештампано из „Новог Васпитача“. Штампарија Ђорђа Ивковића у Новом Саду. Цијена 30 новчића.

Новица Ј. Николић, из Никшића издао је позив на претплату својих пјесама „Уздисаји“ молећи браћу, нарочито свештенике и учитеље, да се својски заузму око скупљања претплате, коју прима госп. Ристо Томинчић, на Цетињу. Књига ће изнијети 4 штампана табака, и стаје само 30 новчића.

„*Ljetne Noći*“ роман Владимира Баротхе, накладом белетричко-илустрованог листа „Наде“ — добија се у књижари Игњата Кенигсбергера у Сарајеву. Књига је штампана на малој 8^о на 316 страница и стоји 1 *фор*. Кад се томе дода још 20 н., онда се књига доставља сваком *без поштарине*.

Мисли о вјеронаучним књигама за народне основне школе. Написао Мита Нешковић Срем. Карловци. Цијена је књизи 25 новчића добија се преко Српске Манастирске Штампарије.

Нова књига, : „*Из народа и о народу*“. Написао г. Лука Грђић-Бјелокосић, књига 1. Дјело има 238 страна обичне осмине, и кошта 80 новч. Господин писац примјећује на крају књиге, да сви обећани чланци нијесу могли стати нити је за цијену од 80 н. могао више пружити

што. читалачкој публици; с тога ће радове продужити у другој књизи. У овој књизи налази се 30 крeсних ерпекских обичаја народа херцеговачког. Књига у колико је занимљива, у толико је и поучна — с тога се најтоплије препоручује нашем ерпекско-православном свештенству учитељима и народу. Књижевници ће одатле моћи црпити науку за нека своја дјела. Писац се

жeали, да се није пријавио повољан број претплатника, а с тијем се одмах с главе убија воља човјека, који годинама ради на прибирању народних умотворина. Треба му дакле помоћи са наручбинама већ издате књиге, коју смо и ми с благодарношћу, примили. — (Види позив на претплату у VII. и VIII. свесци „Б.-Х. Источника“).

Ч и т у л е.

Прота Дамјан Доброта један од најстаријих и најугледнијих далматински свештеника умро е у селу Братишковцима у 84 години живота. Покој му души!

† Књегињица Олга Данилова, кћи пок. црногорског кнеза Данила, а стричевка данашњег витешког господара Црне Горе и Брда кнеза Николе преминула је послје дугог и тешког боловања од сушице у 37. години живота у

Мљетцима. Мртво њено тијело укрцано је у пароброд за Котор и одатле пренешено за Цетиње, ће је матери земљи предано. Вјечна јој успомена!

Лобанов руски министар иностраних дјела, вратив се из Беча, умро је напрасно на станици Казатину у Русији. Смрт је изазвала велико саучешће руског народа, па и осталих држава у Европи, јер је Лобанов био врло mudar и вјешт државник.

Број 1892.

П р е п о р у к а

Пречасном ерпекско-православном свештенству добро-босанске епархије.

Високопречасни Госп. Митрофан Шевић, архимандрит хоповски у Фрушкој Гори, с благословом и дозволом надлежне црквене власти, издао је на свијет у ерпекском преводу књигу под натписом: „Макарија Миширополита московскога православно-догматично богословље“, у два дијела.

АЕМ. Конзисторија најтоплије препоручује пречасном свештенству и манастирским управама, да ову књигу набаве, која је од велике вриједности и потребе за сваког православног свештеника, јер ће моћи из исте најбоље сазнати и научити догмате и учење наше православне цркве.

Цијена је књизи за оба дијела — 45 штампаних табака — 4 фор. а, вр. Књига се може добити код преводиоца и наруџбине ваља упутити на адресу: Митрофан Шевић, архимандрит, манастир Хопово, р. р. Ириг (Славонија). Новац

ваља слати поштанском напушницом, и књига ће се одмах припослати поштом franco.

Из конзисторијалне сједнице,

У Сарајеву, 12. септембра 1896.

Привр. администратор епархије добро-босанске,

архимандрит,

Ђ. Магарашевић.

Свраћамо пажњу пречасног свештенства и црквено-школских општина на оглас радње црквеног и свештеничког одијела и свију црквених утвари г. г. В. Марковића и Павловића у Земуну. Оглас редовно излази у листу Источнику те господа која потребују одијело или ма шта било за цркве своје, добијаће из те радње чисто и солидно све, израђено по пропису и православног типу.

Уредништво.

Н а з н а њ е.

Већ ова свеска није се имала одкуд штампарји исплатити: с тога је од њене стране отказано даље штампање листа! Ако се дакле „Источник“ жели одржати, да и даље излази, нека пречасна г. г. свештеници и претплатници похите са дужном претплатом, иначе лист пропада!! — Немар наш убио га је!

Уредништво.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Част ми је обзнанити пријатеље богословске књижевности, да сам спремио за штампу радњу, којој је наслов:

Жртва новог завјета.

Особиту сам пак пажњу обратио евхаристичној жртви и освећењу евхаристије обзирућу се на одступање учења римске цркве.

Цијена је књизи, која ће износити до 20 штампаних табака велике осмине, 4 круне или 5 динара. Скупљачима тринајеста књига на дар.

Претплата или наруџбине шаљу се потписаноме.

Молим славна уредништва српских листова, да уврсте овај оглас у своје цијењене листове.

У Исламу, (р. р. Smilčić Dalmacija) 13. 7. 1896.

Милош Парента,
свештеник.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

РАДЊА ЗА ЦРКВЕНА ОДЈЕЈАЊА, УТВАРИ И СВЕШТЕНИЧКА ОДЕЛА

Земун „ТРИ ГОЛУБА“ бр. 484.

Препоручују своје богато стовариште црквених утвари, као: Путира, Крстова, Полијелеје, Петохлебница, Венчала, Крстионица, Кадионица, Кандила, Сасуда за топлоте, Ришида, Дарохранилница, Мирносноца, Свећњака, Икона целивајућих и свечарких у разном формату, евангелија и свију црквених књига у малом и великом формату.

Црквеног шивеног одјејања у великом избору: Одежди (фелона), Стихара, Епитрахиља, Појасева и Наруквица, Плаштаница, Барјака, Неба, Покривача за часне трапезе и налође, Набедреника, Орара и Наруквица, Архијерејских округа, Митри и Бројаница.

Свештеничког носећег одеда у великом избору:

Антерија од разне материје, чоје и первијана.

Џубета " " " " "

Раса " " " " " по прописном кроју.

Камилавки за монашко и мирско свештенство и Протојереје, Појасева: архијерејских, архимандритских, протских и свештеничких.

Свега наведеног има готовог, а примају се и поруџбине, које се брзо извршују. Еспап је најбољи и даје се са гаранцијом. Крој правилан и вештачки. Израда добра.

Иконостаса за цркве потпуно састављених; иконе у строго православном типу под гаранцијом и стручним комисијским прегледом израђујемо.

Примамо на оправку црквене утвари и одјејања, као и барјаке.

Све наведено продајемо и израђујемо по врло умереним ценама.

Очекујући многобројне наруџбине

В. МАРКОВИЋ и ПАВЛОВИЋ,

радња за црквена одјејања, утвари и свештеничка одеда.